

”Roligare här än att vara hemma och göra inget”

Ungas erfarenheter av ungdomsverkstaden Koi –
en Bikva- utvärdering

Annika Puustinen

MASTERARBETE	
Arcada	
Utbildning:	Sociala område, HYH
Identifikationsnummer:	4432
Författare:	Puustinen Annika
Arbetets namn:	”Roligare här än att vara hemma och göra inget” Ungas erfarenheter av ungdomsverkstaden Koi – en Bikva- utvärdering
Handledare (Arcada):	Rosengren Åsa
Uppdragsgivare:	Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området
<p>Sammandrag:</p> <p>Under de senaste decennierna har ungdomsverkstäderna etablerat sin position som en kompletterande och kompenserande servicefunktion i samhället. Syftet med detta masterarbete var att synliggöra hur de unga för tillfället upplever ungdomsverkstaden i Rasborg, och hur de önskar att verksamheten borde utvecklas. Målet var att föra fram de ungas röst och erbjuda dem en möjlighet att delta i utvecklandet av verksamheten. Dessutom var målet att finna konkreta utvecklingsförslag som skulle motsvara de ungas behov på bästa möjliga sätt. Studiens teoretiska referensram utgår från ett socialpedagogiskt perspektiv med centrala begrepp som; delaktighet, integration och inklusion. I studien används den brukarcentrerade Bikva-modellen som utvärderingsmetod. Materialinsamlingen skedde via kvalitativa gruppintervjuer. Gruppintervjuerna utfördes på svenska och finska. I enlighet med Bikva-modellen genomfördes utvärderingen i olika intervjufas och materialet analyserades efter varje fas. Materialet analyserades med hjälp av materialbaserad innehållsanalys och teoristyrd tematisk analys. I studien deltog sammanlagt nio av verkstadens unga, personal samt ledningen och samarbetsparterna. Resultatet delgavs även de politiska beslutsfattarna. Resultaten av utvärderingen visar att de unga i huvudsak är nöjda med verkstaden. Även om verkstaden upplevdes som positiv, fick verksamheten kritik. En del av de unga upplevde arbetet på verkstaden som meningslöst. Ur de ungas utvecklingsidéer och förslag framgick hurudan service de unga anser skulle gynna dem bäst. Bland annat önskade de unga att få flera möjligheter att bekanta sig med skolor och arbetslivet. I studien framgick också att klientelet på verkstaden var varierande och verksamhetsformen inte mötte allas behov. Utifrån detta kan man se ett behov att utveckla verksamheten i två riktningar. En inriktning är en verksamhet som bättre motsvarar det varierande klientelet behov med fokus på ungas psykiska hälsa. Den andra inriktningen kunde bättre sporra de unga till arbetsprövning.</p>	
Nyckelord:	ungdomsarbetslöshet, ungdomsverkstad, Bikva-modell, socialpedagogik, delaktighet, integration, FSKC,
Sidantal:	55
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	10.5.2016

MASTER'S THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Master Programme in Social Services
Identification number:	4432
Author:	Puustinen Annika
Title:	"More fun here than being at home and doing nothing" Young people's experiences of youth workshop Koi – a Bikva-evaluation
Supervisor (Arcada):	Rosengren Åsa
Commissioned by:	Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området
<p>Abstract: During recent decades, youth workshops have established their position as a complementary and compensatory service function in Finnish society. The purpose of this master thesis was to highlight how the young in Raasepori youth workshop currently experience the workshop, and how they wish the activity should be developed. The aim was to give the young clients a possibility to be heard and take part in the development of the service form. In addition, the aim was to find concrete development ideas that would answer to the needs of the clients in the best possible way. The study's theoretical framework is based upon a social pedagogical perspective with key concepts; participation, integration and inclusion. The study used a client centred approach with a Bikva-model as the evaluation method. The data was collected through qualitative group interviews. The group interviews were held in Swedish and in Finnish. In accordance to the Bikva-model the evaluation was performed in different interview phases and the material was analysed after each phase. The material was analysed using material based content analysis and theory driven thematic analysis. A total of nine of the young people at the youth workshop participated in the study, employees, executives and partners. The results were also shared with political decision makers. The results of the evaluation show that the young attending the youth workshop are mainly satisfied with the workshop. Although the youth workshop is perceived as positive, the activities got criticism. Some of the young people experienced the activities in the workshop as meaningless. The young people's development ideas and proposals showed what kind of service the young feel would benefit them in the best way. For example the young wanted to have more opportunities to get acquainted with schools and working life. The study also showed that the clientele at the youth workshop was diverse and the activities did not meet everybody's needs. From this, one can see a need to develop the workshop in two directions. One direction is an activity that would better meet the diverse clientele's needs with focus on young people's mental health. The other direction would aim at encouraging young people to trail work opportunities.</p>	
Keywords:	youth unemployment, youth workshop, Bikva-model, social pedagogy, participation, integration, FSKC
Number of pages:	55
Language:	Swedish
Date of acceptance:	10.5.2016

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala YAMK
Tunnistenumero:	4432
Tekijä:	Puustinen Annika
Työn nimi:	”Kivempi tällä kuin olla kotona tekemättä mitään” Nuorten kokemuksia Koi nuorisotyöpajasta – Bikva- arviointi
Työn ohjaaja (Arcada):	Rosengren Åsa
Toimeksiantaja:	Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Nuorten työpajat ovat vuosikymmenten aikana vakiinnuttaneet asemansa yhteiskunnan palvelujärjestelmän täydentäjinä ja paikkaajina. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli osoittaa miten nuoret kokevat palvelun tällä hetkellä ja millaisena he toivoisivat palvelun olevan Raaseporin nuorisotyöpajassa. Tavoitteena oli tuoda nuorten ääni kuuluviin tarjoamalla heille mahdollisuus osallistua palvelun kehittämiseen. Lisäksi tavoitteena oli löytää konkreettisia kehittämisideoita, jotka vastaisivat nuorten tarpeita parhaalla mahdollisella tavalla. Opinnäytetyön teoreettisella viitekehyksellä on sosiaalipedagoginen lähestymistapa ja keskeisinä käsitteinä; osallisuus, integraatio ja inklusio. Opinnäytetyössä käytettiin asiakaslähtöistä Bikva -arviointimenetelmää. Aineistonkeruu tapahtui kvalitatiivisten ryhmähaastattelujen kautta. Ryhmähaastattelut toteutettiin ruotsin- ja suomenkielellä. Bikva -menetelmän mukaisesti arviointi toteutettiin haastatteluketjuna ja haastatteluaineisto analysoitiin siirryttäessä haastatteluketjussa vaiheesta toiseen. Materiaali analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja teorialähtöistä teemoittelua. Tutkimukseen osallistui yhteensä yhdeksän työpajanuorta, työntekijöitä, esimiehiä ja yhteistyökumppaneita. Lisäksi tulokset esitettiin poliittisille päättäjille. Arvioinnin tulokset osoittavat, että nuoret ovat pääosin tyytyväisiä työpajaan. Vaikka työpaja koetaankin positiivisena, sai pajan toiminta kritiikkiä. Osa nuorista koki toiminnan työpajalla merkityksettömänä. Nuorten kehitysideoista ja ehdotuksista selvisi millainen palvelu hyödyttäisi nuoria parhaiten. Nuoret halusivat muun muassa enemmän mahdollisuuksia tutustua kouluihin ja työpaikkoihin. Tutkimus osoitti myös, että asiakaskunta työpajassa oli moni-ilmeinen ja toimintamuoto ei täyttänyt kaikkia tarpeita. Tästä käy ilmi tarve kehittää toimintaa kahteen suuntaan. Toiminnan toinen suunta ottaisi paremmin huomioon moni-ilmeisen asiakaskunnan tarpeet keskittyen nuorten mielenterveyteen. Toinen suunta kannustaisi paremmin nuoria työharjoitteluun.</p>	
Avainsanat:	nuorisotyöttömyys, nuorisotyöpaja, Bikva -menetelmä, sosiaalipedagogiikka, osallisuus, integraatio, FSKC
Sivumäärä:	55
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	10.5.2016

INNEHÅLL

1	INLEDNING	8
2	BAKGRUND	9
2.1	Ungdomsarbetslöshet och förebyggande av utslagning bland unga	9
2.2	Verkstadsverksamhet för unga	14
2.3	Tidigare forskning	17
2.4	Teoretisk referensram och centrala begrepp	19
2.4.1	<i>Ett socialpedagogiskt perspektiv</i>	20
2.4.2	<i>Främjandet av delaktighet</i>	21
2.4.3	<i>Samhällelig integration av unga</i>	24
3	SYFTE	27
4	METOD OCH MATERIAL	28
4.1	Bikva-modellen	28
4.2	Materialinsamling	29
4.3	Genomförandet av utvärderingen	30
4.4	Analys och bearbetning av materialet	33
4.5	Etiska överväganden	36
5	RESULTAT	38
5.1	Tema 1. Verksamheten viktig– aktiviteterna väckte tudelade känslor	38
5.2	Tema 2. Ekonomiska stödets betydelse	39
5.3	Tema 3. Ungas önskan om rättvisa	41
5.4	Tema 4. Målen är varierande för de unga	44
5.5	Tema 5. Personalen som en viktig resurs för de unga	46
6	DISKUSSION	48
6.1	Resultatdiskussion	48
6.2	Kritisk granskning	53
6.3	Arbetslivsrelevans och förslag till fortsatt forskning	55
	Källor	56
	Bilaga 1. Stödfrågor till gruppintervjuerna med de unga	63
	Bilaga 2. Exempel på kondensering av material	64
	Bilaga 3. Exempel på analysprocessen	65
	Bilaga 4. Ansökan om forskningslov	66

Figurer

<i>Figur 1. Beskrivning av Bikva-processen.....</i>	<i>31</i>
---	-----------

FÖRORD

Ett stort tack till Ungdomsverkstaden Koi och alla som deltagit i intervjuerna. Jag vill även rikta ett stort tack till min handledare på FSKC Raija Koskinen för stödet och alla inspirerande diskussioner. Tack även Mia och Torbjörn på FSKC för möjligheten att göra denna studie. Sist men inte minst vill jag tacka alla som bidragit med åsikter kring språk, formulering och innehåll.

1 INLEDNING

Arbetslös, arbetslös arbetssökande, lyftare av arbetsmarknadsstöd, lyftare av utkomststöd, utslagen, marginaliserad, ”drop out”, studieavhoppare, ”stop out”, långtidsarbetslös. Dessa ord används för att beskriva var tionde ung i vårt samhälle idag. Det gäller unga som varken har en studie- eller en arbetsplats. Största delen unga, ca 98 %, söker sig efter grundskolan till andra stadiet utbildning. Alla får ändå inte genast en plats och en del hoppar av. Cirka två procent (1 700) av de ungdomar som avslutar den grundläggande utbildningen söker inte till utbildning som leder till examen. Cirka 5,5 procent av de som slutfört grundskolan och sökt till utbildning vid den gemensamma ansökan blir inte antagna. Man uppskattar att cirka 5000 unga som avslutat grundskolan blir årligen utan studieplats till examen på andra stadiet. (ANM 2015) Oron för de processer som leder till barns och ungas marginalisering är stor. Avbruten grundskola och därefter utebliven utbildning påverkar märkbart den ungas möjlighet att klara sig och detta medför att risken för arbetslöshet växer vilket kan leda till att risken för utslagning ökar. (Palola et al. 2012a:11)

I Finland finns för tillfället ca 110 000 unga (åldern 20-29 år), som inte har någon examen efter grundskolan. För att sätta mängden i perspektiv är antalet lika stort som Vasa-regionens befolkningens mängd. Enligt uträkningar som utbildnings- och kulturministeriet har gjort, kostar varje utslagen ung medborgare samhället 1,2 miljoner euro. (Palola et al. 2012a:11) Centrala samhällspolitiska mål har på den senaste tiden varit att effektivisera de ungas övergångsskeden, minska studieavhopp särskilt inom yrkesutbildning, förebygga ungdomsarbetslöshet och utslagning, förbättra yrkesvägledning, effektivisera studietiden samt förbättra samarbetet mellan olika förvaltningsområden. (Pietikäinen 2007:5-10) Därmed har ungdomsverkstäderna fått en allt mer betydande roll i det förebyggandet arbetet mot ungas risk för utslagning (Komonen 2008:167).

I och med detta väcktes mitt intresse att ta reda på hur unga upplever ungdomsverkstaden. Då ämnesvalet för mitt masterarbete blev aktuellt tog jag kontakt med Det Finlandssvenska kompetenscentret (FSKC) och fick höra att det fanns intresse att göra en utvärdering för ungdomsverkstaden i Raseborg inom FSKCs utvecklingsprojekt Del-

Sam. År 2013 deltog ungdomsverkstaden i en Bikva -utvärdering och man upplevde då att den stödde verksamhetens utveckling. I Bikvan framkom även behovet av att kontinuerligt fundera på vad man vill uppnå och med vilka medel. (Björkenheim et al. 2013) Avsikten med denna studie är att fortsätta stöda utvecklingsarbetet vid Raseborgs ungdomsverkstad. Uppdragsgivaren för denna studie är Det Finlandssvenska kompetenscentret.

I följande kapitel presenteras viktiga bakgrundsfaktorer till studien och kapitel tre preciserar studiens syfte. I kapitel fyra redogörs för studiens material och forskningsmetod samt analysmetoderna för arbetet. Kapitlet avslutas med en beskrivning av forskningsetiken. Studiens resultat presenteras i kapitel fem. Resultatdiskussionen och den kritiska granskningen av studien förs i kapitel sex.

2 BAKGRUND

I detta kapitel presenteras bakgrundsfaktorer för studien. Kapitlet inleds genom att ge en inblick i ungdomsarbetslöshet och de risker den medför. I kapitlet beskrivs även ungdomsverkstädernas mål och vidsträckta verksamhetsområden. I kapitel 2.3 presenteras tidigare forskning som är relevant för studien. Den teoretiska referensramen för studien presenteras i kapitel 2.4.

2.1 Ungdomsarbetslöshet och förebyggande av utslagning bland unga

Ungas väg till arbetslivet är i dagens läge mycket komplex. Arbetsmarknadens instabilitet har lett till situationer, där de unga är tvungna att växla mellan studier, arbete, arbetspolitiska stöd och arbetslöshet. (Hämäläinen & Tuomala 2013) Den världsomfattande finanskrisen som började år 2008 och därpå följande regression har haft en allt större inverkan på ungdomsarbetslösheten (Helve 2012:7).

Med begreppet ungdomsarbetslöshet hänvisar man till unga som saknar arbete men samtidigt söker arbete. Det finns ingen enhetlig åsikt om hur man definierar och empiriskt fastställer ungdomstiden eftersom gränsen mellan ungdomstiden och vuxenlivet i dagens läge är svårare att dra. Av praktiska skäl har man beslutat definiera ungdomstiden enligt ålder och till denna räknas unga i åldern 15-24 år. (Siurala 2003:11-12) I ungdomslagen anser man dock att en ung person är under 29 år (Ungdomslagen 27.1.2006/72). Även ungdomsverkstäderna anser ungdomstiden vara upp till 29 år (UKM 2013).

I Finland har ungdomsarbetslösheten under de senaste åren varit hög och samtidigt har antalet unga som behöver utkomststöd ökat på flera håll i landet. Enligt statistik publicerad på SOTKANet (2015) var år 2013 arbetslösheten bland ungdomar i åldern 18-24 år 14,6% och andelen utkomststödstagare i samma ålder 14,9 %. År 2014 hade arbetslösheten ökat till 16,0%. Motsvarande siffra för utkomststödstagare var samma år 15,5%. Enligt Eurostat (2015) visar NEET (Young people Not in Employment, Education or Training) att år 2013 var endast 9,3 % av ungdomar i 15 till 24 års ålder arbetslösa i Finland. Det innebär att 9,3 % av ungdomarna i Finland var arbetslösa utan sysselsättning. De ungdomar som är utan sysselsättning vet man inte så mycket om, de kan vara allt från arbetssökande till utslagna. (Myrskylä 2012)

Ungdomsarbetslöshet är inte bara ett statistiskt eller ekonomiskt begrepp utan också ett komplicerat socialt fenomen. Ungdomsarbetslöshet kan få många negativa följder, den kan t.ex. skada de ungas socialisationsprocess in i samhället, leda till fortsatt arbetslöshet och andra sociala problem, samt leda till marginalisering. (Siurala 2003, Sipilä et al. 2011) Ungdomsarbetslöshet kan ses som en återspeglning av brister i utbildningssystemet. De mest utsatta unga arbetslösa är de unga som saknar en examen. Enligt Siurala (2003:17) har de unga med en låg utbildning en ökad risk för arbetslöshet och ofta är arbetslöshetsperioden längre och återkommande. Siurala (2003) och Sipilä et al.(2011) har i sina forskningar bekräftat att utbildning skyddar de unga från arbetslöshet.

Sipilä et al.(2011:129) lyfter även i sin forskning fram utbildningens betydelse för de ungas framtid. Unga med endast grundskoleexamen befinner sig i större risk att bli utslagna från den normala övergången från ungdom till vuxenliv. Till detta hör flyttning

från föräldrahemmet, bildandet av familj, fritidsmöjligheter, hobbyn samt övriga för unga viktiga händelser. Dessa övergångar i de ungas liv kan vara svåra att förändra, särskilt då man vet att tidigare arbetslösheter förutspår kommande arbetslöshet. Förutom följderna på individnivå påverkar detta även samhället, t.ex. genom ökade kostnader inom social- och hälsovården. I de samhälleliga diskussionerna kombinerar man ofta avsaknad av examen och ungdomsarbetslöshet med utslagning. (Sipilä et al. 2011:121)

Utslagningsdiskussionerna är alltid kopplade till den tid vi lever i. På 1980-talet ansåg man att utslagning var ett problem endast vuxna kunde ha. I dagens läge i utslagningsdiskussionerna fokuserar man på barn och unga. Man talar om ungdomsarbetslöshet, studieavbrott, polarisering och utslagning som gått i arv. (Komonen 2013:15, Lämsä 2009)

Helne (2002) anser att redan diskussioner om utslagning skapar utslagning. Hon anser att utslagning är ett negativt ord och borde särskilt då det gäller unga ersättas med begreppet marginalisering (Helne 2002:100-105). Komonen (2013:27, Helne 2002) framför att begreppet marginalisering skiljer sig från utslagning genom det att begreppet marginalisering är mer ambivalent och inrymmer både positiva och negativa företeelser. Till marginalisering hör risken att bli utslagen men det ger även individen möjligheten att klara sig ut ur marginaliseringsprocessen och anknyta sig tillbaka till samhället. Marginalisering är nödvändigtvis inte någon återvändsgränd utan processen kan skapa nya möjligheter. I denna studie valdes att begreppet risk för utslagning används då man talar om utsatta ungdomar. Komonen (2013:16) anser att det är av stor betydelse vilket begrepp man använder och vilken tanke man har då man talar om utslagning/marginalisering. Olika diskurser skapar särskilda egenskaper, rättigheter och skyldigheter till den utslagna individen. Detta är väsentligt också med tanke på denna studie, eftersom det handlar om hur man bemöter dessa unga och hur man ser deras styrkor och möjligheter.

Utslagning handlar inte bara om utanförskap utan också om det normala. Vid utslagning är det alltid frågan om att bli och hamna utanför det som i samhället uppfattas som normalt. Utslagning förutsätter att det finns en gemenskap till vilken de utslagna inte hör.

(Komonen 2013:18) Helne (2002:170-175) understryker att då man diskuterar utslagning, bör man beakta förhållandet samhället har till de utslagna och hurudant förhållandet är mellan de utslagna och det övriga samhället. Samhällets sätt att se på utslagna har en avgörande betydelse för hur utslagning uppstår. Utslagning är en växelverkan mellan individen och samhället, därför bör fenomenet granskas ur båda synvinklarna. Karjalainen & Hannikainen-Ingman (2012) lyfter också fram samhällets roll då man forskar om utslagning bland unga. De anser att man även bör se på de förhållanden de unga lever i; de ekonomiska, kulturella och sociala förhållandena. De ungas ställning och funktion i samhället är beroende av boende, skolning, arbete och övriga lokala strukturer. De påverkar tillgängligheten av studieplatser, arbetsplatser, bostäder samt hälso- och socialservice för de unga. Strukturerna kan vara diskriminerande. Utbildningssystemet är ett bra exempel då det kan vara både integrerande och diskriminerande t.ex. för få studieplatser och för höga inträdeskrav.

Palola et al. (2012b:312) påpekar att det är för trångsynt att kalla alla unga som befinner sig utanför utbildning och arbetsliv för utslagna unga. Utslagning kan man tala om först då den unga inte mera har något mål inför framtiden och inte heller vill delta i någon form av sysselsättning. Suurpää (2009:51) lyfter fram att de unga har en egen syn på vad utslagning innebär, till det hör inte arbetslöshet eller utkomststöd. De unga anser att riskfaktorer för utslagning till största delen är problem i vänskaps- och övriga sociala förhållanden.

Oron för ungas utslagning är stor. För att kunna ingripa så effektivt som möjligt vill man identifiera de utslagna och riskgrupperna. (Komonen 2012:37, Myrskylä 2012:2) Det uppskattade antalet unga som är utslagna eller löper risk för att bli utslagna, varierar beroende på hur man definierar utslagning och hur man mäter den. Mängden varierar mellan 14 000 och 100 000 unga (THL 2015).

Förebyggande av ungas risk för utslagning är under 2000-talet en av de centrala samhällspolitiska utmaningarna såväl på nationell som på internationell nivå. Finlands ungdomspolitik följer Europa 2020 strategins målsättningar (Eurooppa 2020– strategia). Avsikten med strategin är att förebygga ungas risk för utslagning genom att stöda åtgär-

der till att höja utbildningsnivån och dessutom aktivera unga att delta i samhället (Helve 2011:114).

På statlig nivå är de centrala delarna i åtgärder mot ungas risk för utslagning: arbetspraktik, arbetsprövning, arbetskraftspolitisk utbildning, arbetsverkstäder, arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, ungdomsgaranti, uppsökande ungdomsarbete, läroavtalsutbildning samt kombination av arbete och utbildning för bättre fäste på arbetsmarknaden (Wrede- Jäntti 2010:25, TEM 2013, Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. 2.3.2001/189).

Arbetet ses som en metod för förebyggandet av utslagning och därför har man börjat omforma socialskyddet så att det uppmuntrar till och kräver arbete (Aho 2008:22, Keskitalo 2012:63). Man har börjat tala om aktiverande socialpolitik eller aktiveringspolitik. Målet med den aktiverande socialpolitiken är främst att få de långtidsarbetslösa, de personer som lyfter utkomststöd och de som är svåra att sysselsätta, tillbaka till arbetsmarknaden. (Karjalainen 2011:230) Tanken är att befolkningen i arbetsför ålder inte skulle vara beroende av socialstöd en längre tid, utan att de skulle bli självständiga självförsörjande arbetande skattebetalare. (Karjalainen & Keskitalo 2013:7-8) Aktiveringspolitiken är en ”käpp och morots politik” som vill hindra arbetslöshet och utslagning (Wrede-Jäntti 2010:24, Ala-Kauhaluoma 2005).

De aktiverande arbetskraftspolitiska åtgärderna har sedan implementeringen riktats allt mer till unga arbetslösa. I Europa kommissionens 2020 strategier finns rörelsen ”Bättre möjligheter för ungdomar” där man poängterar, att alla unga bör få en chans att utnyttja sina talanger och utveckla sina färdigheter. För att få unga att delta, speciellt de unga som befinner sig i en sämre position, krävs tillräckligt med ekonomiskt stöd, möjlighet till god service samt en arbetsmarknad som betonar aktivt deltagande. Kommissionen anser att man bör satsa på effektiva åtgärder och villkor så att bara de unga som aktivt söker arbete eller utbildningsplats har rättighet till stöd. (Palola et al. 2012a:7)

Aktiveringspolitikens inverkan har ifrågasatts. Även om ett flertal aktiverande arbetspolitiska åtgärder tagits i bruk, anser man att åtgärdernas inverkan är näst intill obefintliga, ibland även negativa. (Wrede-Jäntti 2010:25-26) Hørnemann Møller et al. (2008, Se

Karjalainen 2011:239) har i Danmark gjort en mångsidig utvärdering av aktiveringspolitikens följder och inverkan på såväl samhälls- som individnivå. Enligt utvärderingen har aktiveringen inte haft någon inverkan på sysselsättningen i landet. Aktiveringspolitiken har inte haft en märkbar inverkan på landets arbetskraft och har inte heller påverkat landets nationalekonomi. På en punkt har man kunnat uppnå resultat, deltagarna i aktiveringsåtgärderna har nämligen uppvisat ökade sociala färdigheter samt fått ett bättre självförtroende. Dessa sociala färdigheter är sekundära följder av aktiveringsåtgärderna, inte planerade följder.

2.2 Verkstadsverksamhet för unga

I Finland grundades de första verkstäderna i början på 1980-talet. Idén bakom ungdomsverkstäder kommer ursprungligen från Storbritannien. (Helve 2012:30) Verksamheten var till en början ett redskap för ungdomsarbete och syftet var att arbeta mot marginalisering. Målgruppen var främst ungdomar som var arbetslösa eller saknade yrkesutbildning och det huvudsakliga målet var att erbjuda unga arbetserfarenheter. 1990-talets lågkonjunktur med massarbetslöshet bland unga som följd, var faktorer som bidrog till utvidgningen av verkstadsverksamheten. Då Finland anslöt sig till EU kunde verkstäderna ansöka om bidrag från Europeiska Socialfond för projektfinansiering. Verkstadsverksamheten blev en central arbetspolitisk åtgärd och uppnådde ett allmänt erkännande. (Pekkala 2010:13, Komonen 2010:134) Förändringar i lagen om arbetsmarknadsstödet (Lag om arbetsmarknadsstöd. 1542/1993) 1996 och 1997 bidrog till att deltagarantalet på ungdomsverkstäderna ökade. Lagförändringen förde med sig att deltagandet i en arbetspolitisk insats närmast blev en plikt. (Komonen 2007a:15) Vid sidan av den traditionella arbetsorienteringen, började man på 2000-talet utarbeta individuella program och då fick de pedagogiska frågorna en mer central roll (Komonen 2010:134). Sedan 2013 har ungdomsverkstäderna varit en del av regeringsinsatsen Ungdomsgaranti (ANM 2015).

Verkstäder finns i 264 kommuner runt om i landet. Största delen av verkstäderna hör till kommunernas administration, men verksamheten kan även ordnas av församlingar eller föreningar. (Komonen 2008:167, ANM 2013) Verkstädernas antal och deltagare i verk-

samheten har kraftigt ökat under 2000- talet. Mellan åren 2004 och 2010 har verkstadsverksamhetens deltagarantal ökat i medeltal med 141%. I verksamheten deltog år 2010 1 663 unga, år 2012 deltog redan över 14 100 unga. (Notkola et al. 2013:120, ANM 2013) Enligt Kapanen (2014) deltog år 2013 ca.15 000 unga i verkstadsverksamheten.

I dagens läge är klientgruppen mycket heterogen även om de unga som inte sökt till vidareutbildningar eller unga som avbrutit sina yrkesstudier utgör ungdomsverkstadens centrala klientel (Komonen 2007a:167). De ungas problem är mångfasetterade och därför har olika missbruks- och mentalproblem blivit vanligare. Dessa unga skapar en grupp vars behov kräver individuella åtgärder. (Pietikäinen 2007:177) Verkstäderna hör inte under de officiella myndigheterna, t.ex. social-och hälsovården, som direkt befattar sig med ungas varierande problem. Verkstäderna är belägna i en ”mellan zon” vilket ofta anses vara en av verkstädernas styrkor men även en utmaning. (Tägtström 2014)

Ungdomsverkstäderna är s.k. lågröskel arbets- och rehabiliteringsplatser till vilka de unga lätt kan komma. Syftet med verkstäderna är att stärka lärandet i arbetet, komplettera studie- och arbetslivsfärdigheter samt stöda yrkesvalsprocessen och öka den allmänna livskontrollen. På ungdomsverkstaden ser man på individens livssituation som en helhet och därefter skräddarsyr man åtgärder som passar den enskilda individen. Man vill på ungdomsverkstäderna motivera och uppmuntra de unga att utbilda sig, sysselsätta sig och dessutom förbättra sin livskontroll. Den centrala principen gällande arbetsmetoder på verkstäderna är att lära sig genom att göra. Verkstäderna använder sig av arbets- och individhandledning. Arbetshandledning strävar till att utveckla klientens möjligheter att delta i arbetslivet och individhandledning strävar till att förbättra klientens funktionsförmåga och livskontroll. Båda metoderna stöder utvecklandet av de sociala färdigheterna, individuella styrkorna och gemenskapsfärdigheterna. (Undervisningsministeriet 2005:35, Komonen 2010:138, Pekkala 2010)

Ungdomsverkstäderna fungerar sektorövergripande och i samspel med många av de bestämmelser som råder inom området för ungdomsarbete, sysselsättning och sociala frågor på nationell, regional och kommunal nivå. Inget av dessa regelverk anger dock hur verksamheten i ungdomsverkstäderna skall bedrivas. Undervisnings- och kulturministe-

riety har ansvar för vidareutveckling av innehållet i verkstädernas aktiviteter. (Tägtström 2014, Ungdomslagen 27.1.2006/72, Pietikäinen 2007:177)

Verksamheten på verkstäderna är omfattande och varierande. Den har inom varje enskild region utvecklats för att möta de lokala behoven (ANM 2013, Undervisningsministeriet 2004:14). Verksamheten kan indelas i tre kategorier:

1. Startverkstäder är avsedda för unga som inte har kapacitet att delta i arbetsorienterad verkstadsverksamhet. Arbetet går ut på att stöda den ungas sociala kompetens och stärka livshandlingarna, t.ex. att skapa och upprätthålla en normal dygnsrytm. (Tägtström 2014) Startverksamheten skapar färdigheter för den unga att kunna fortsätta till arbetsinriktad verkstadsverksamhet. Verksamheten och periodens längd på verkstaden utgår från den ungas behov, i denna period kan även rehabiliterande element ingå. (Undervisningsministeriet 2004:20)
2. Arbetsinriktad verkstadsverksamhet. Under denna tid har den unga möjligheten att skaffa sig arbetserfarenhet och bekanta sig med arbetslivet. Detta steg kräver uthållighet, engagemang och samarbetsförmåga av den unga. I detta skede bör den unga vara motiverad till arbete. Samtidigt utvecklas de personliga färdigheterna. (Undervisningsministeriet 2004:20)
3. Till den tredje kategorin räknas verkstadsutbildning som ges i såväl ungdomsverkstäderna som vid utbildningsanstalterna. Ungdomsverkstäderna har traditionellt erbjudit stöd till de unga som ska inleda studier på andra stadiet eller påbörja yrkesutbildning. Verkstadsutbildningen har förändrats att även innefatta stöd till de unga då de avlägger yrkesexamen. Då verkstadsskola verkställs på verkstaden är den unga antingen grundskolestuderande, studerande vid yrkesskola eller läroavtalsstuderande. Studerande vid yrkesskola som deltar i verkstadsskolan är unga som löper risk att avbryta studierna eller unga för vilka arbetsinriktade studier passar bättre än teoriinriktade. Även verkstadsutbildningens längd utgår från den ungas behov. (Undervisningsministeriet 2004:20)

Den unga rör sig mellan dessa tre verkstadsformer efter behov. Detta förutsätter att verkstäderna har möjlighet att erbjuda det bästa alternativet av de olika verkstadsformerna för varje ung. Ungdomsverkstäderna kan även erbjuda arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte där målet är att förbättra den ungas livshantering samt skapa förutsättningar för sysselsättning. (Undervisningsministeriet 2004:21-22)

UNGDOMSVERKSTADEN KOI

Materialinsamlingen för denna studie sker på Raseborgs ungdomsverkstad Koi som är en ungdomsverkstad med inriktning på lågröskel rehabiliterande arbetsverksamhet. Målgruppen är arbetslösa unga mellan 16-29 år som är bosatta i Raseborg. Verkstaden är placerad i Toli-huset där flera av Raseborgs sysselsättningstjänster är belägna bl.a. socialarbetare, sysselsättningskordinator, uppsökande ungdomsarbetare och arbetsverkstaden Fixar Malte. År 2014 fortsatte 20 verkstadsungdomar till bl.a. studier, arbetsprövning och arbete. Några av dessa ungdomar bröt kontraktet p.g.a. personliga skäl eller köptjänster. Ungdomsverkstaden erbjuder individuell handledning och stöd samt olika former av aktivering och sysselsättning. Målsättningen är att hjälpa ungdomarna att se sina starka sidor och möjligheter inför framtiden. Verksamheten omfattar idrottsdag, matlagning, gårdsarbete, gruppverksamhet samt workshoppar med olika inriktningar. (Ekström 2015)

2.3 Tidigare forskning

I genomgången av vetenskapliga publikationer framgick att under de senaste årtiondena har gjorts åtskilliga rapporter och utvärderingar om ungdomsverkstäder och utslagna unga. I denna studie är sökningarna begränsade till forskning gjord i Finland eftersom materialet är mycket omfattande. De svenska sökorden var; ungdomsverkstad, ungdomsgaranti, unga arbetslösa, unga utan studie- och arbetsplats, unga marginaliserade. På finska användes sökorden; nuorisotyöttömyys, kolutuspudokas, nuorisotakuu, syrjäytynyt nuori. De engelska sökorden var; youth unemployment, drop out youth, workshop, NEET (not in employment, education or training). Litteratursökningarna

gjordes i databaserna Google Scholar, Academic Search Elite (EBSCO), THL, Ungdomsforskningssällskapets samt Allianssis nätsidor.

Kari Nyssöläs och Sasu Pajalas studie från år 1999, tar fasta på de ungas åsikter om verkstäderna och deras attityder gentemot verksamheten. De intervjuade genom temaintervjuer 12 unga som deltog i verkstadsverksamheten. I undersökningen frågade man de unga vad som var bra och dåligt på verkstaden. På verkstaden hittade de unga andra som befann sig i samma situation och de behövde inte vara rädda för att bli stigmatiserade. Kritik fick bl.a. uppgifterna på verkstaden och handledarna. Flera unga upplevde arbetstakten som långsam och sysselsättningen som ensidig och oviktig. De unga förde fram en hel del kritik om verkstaden och utav detta delade Nyssölä och Pajala in de unga i två grupper; verkstadsfientliga och verkstadvänliga. Majoriteten hörde till de verkstadvänliga. De verkstadsfientliga unga var besvikna på verkstadens verksamhet och ansåg att den inte motsvarade deras förväntningar. (Nyssölä & Pajala 1999)

Kirsti Laakso har forskat kring verkstädernas verksamhet åren 1996, 1998 och 2001. I forskningarna har hon tagit fasta på de ungas åsikter. Hon har även forskat kring verkstädernas klientel, verksamhetens kvalitet och verkstädernas påverkan i de ungas liv. I forskningen utredde hon också ifall de ungas livskvalitet förbättrades under verkstadsperioden. I forskningen kom det fram att 90 % av de unga trivdes bra på verkstaden och upplevde att verkstaden motsvarade deras individuella behov. De unga upplevde handledarnas roll som viktig och de ansåg att de fick bra stöd och handledning inför framtiden. (Laakso 1999)

Helena Seppä (2013) skriver i sin pro gradu om betydelsen de unga ger arbetsverkstaden och vilka förändringar som har inträffat i deras liv genom deltagande i verksamheten. I de ungas liv hade det skett positiva förändringar då de börjat i verkstadsverksamheten. Förändringarna var; arbetsplats, studier och praktik i arbetslivet. Därtill minskade de ungas alkoholkonsumtion, dygnsrytmen normaliserades, de sociala färdigheterna stärktes, självförtroendet ökade, stressen och depressionen lättade. (Seppä 2013)

Malmberg-Heimonen och Julkunen (2005, Se Tuppurainen 2009:55) påvisar i sin forskning att arbetspolitiska åtgärder inte visar resultat i länder med hög arbetslöshet, till ex-

empel i Finland. Malmberg-Heimonen och Julkunen poängterar att då den unga deltar i de arbetspolitiska åtgärderna, borde dessa hjälpformer vara en del av de ungas framtidsplaner. Malmberg-Heimonen och Julkunen talar om att bygga en bro mellan utbildning och arbetsliv. Insatserna bör inte ses som enskilda projekt utan vara starkt kopplade till arbetsmarknaden och läroanstalterna.

Minna Suutari (2002) har analyserat sociala nätverk och deras betydelse vid anknytningen till samhället. I studien deltog unga i åldern 18-27 som befann sig i utkanten av arbetsmarknaden och var bosatta i Norra Karelen. Studiens resultat visade, att ett uteblivande från arbetsmarknaden inte nödvändigtvis medför social utslagning för de unga. Studien påvisar, att unga i arbetsmarknadens marginal inte kan ensidigt ses som utslagna eller integrerade. (Suutari 2002)

År 2010 gjordes en utredning gällande verkstadsungas delaktighet vilket var en del av den Nationella verkstadsföreningen RF:s projekt ”Onnistuvat opit II”. Information insamlades om verkstadsungas delaktighet och sätten som verkstäderna främjar detta. I studien upplevdes verkstäderna som toleranta och jämställda. De unga trivdes på verkstäderna och verkstäderna upplevdes som ett bättre alternativ än att bara sitta hemma. Verkstäderna bidrog även till att de unga fick en fungerande dagsrytm samt att de sociala nätverken utvecklades. Studiens unga upplevde att arbetet bidrar till den slutliga delaktigheten och att verkstäderna stöder detta mål genom direkt arbetspraktik eller genom att lära ut färdigheter inför arbetslivet. (Perunkangas 2010)

2.4 Teoretisk referensram och centrala begrepp

Studien har ett socialpedagogiskt perspektiv vilket står som grund för det genomgripande tankesättet i masterarbetet. I följande kapitel definieras de centrala begreppen för studien. Synvinkeln är på de unga och på deras ställning i samhället.

2.4.1 Ett socialpedagogiskt perspektiv

Socialpedagogik anses vara ett mångtydigt begrepp och har inom dess 100-år långa historia definierats lite olika beroende på ur vilket perspektiv begreppet granskats. Den är känd som tvärvetenskaplig och ändras i takt med samhällets utveckling. (Madsen 2001) Eriksson & Markström (2000:185) hävdar att grundidén i socialpedagogiken är att människor utvecklas i sociala sammanhang, i gemenskapen och i växelverkan med andra. Socialpedagogikens arbete går ut på att ge klienterna sådana kunskaper, färdigheter och normer så att de kan utveckla sina sociala resurser i relation till andra.

Madsen (2011:7) poängterar att man med ett socialpedagogiskt förhållningssätt strävar efter att inkludera alla människor i samhällsgemenskapen oavsett livsstil eller särskilda behov. Det socialpedagogiska tankesättet utgår från att individen inte bara skall anpassa sig till samhället utan att individens utveckling också blir viktig. Socialpedagogiken granskar utvecklingen av individens sociala miljö och strävar till att stöda utvecklingen samt förebygga och tillrättalägga uppkomna problem. Målet är även att lösa integrationsproblem. Till tankesättet hör, att alla har en plats i samhället och integration innebär att hitta denna plats. (Hämäläinen 2008) Nivala (2007:77) lyfter fram att socialpedagogiken har två mål. Att stöda individen i olika livssituationer och att hjälpa individen hitta sin plats i samhället och därigenom bli en aktiv medborgare. Att stöd ungas integration i samhället är speciellt viktigt. I ungdomstiden söker de unga för första gången sin plats i samhället. Detta kommer att upprepas ännu flera gånger i livet men resultaten är av särskild betydelse i ungdomsåren då dessa speglar sig i framtida försök. (Nivala 2007:77)

Inom socialpedagogiken ligger fokuset på individens eller grupperns hela livssituation och beaktar därmed individens personliga resurser, livssituation, problem samt sociala och samhällsrelaterade relationer (Hämäläinen 2000:22-23). Socialpedagogiken inte bara beskriver och förklarar hur problemen framstår och uppkommer, utan tar också upp det väsentliga hur man kan hjälpa i praktiken. Det socialpedagogiska perspektivet har sålunda en praktisk utgångspunkt. Utgångspunkten i socialpedagogiken handlar om hur samhället borde agera med sina utslagna medlemmar, vilka av någon orsak inte integrerats i samhället på önskat sätt. (Hämäläinen & Kurki 1997:14-18) Då man studerar de

ungas utslagning ur ett socialpedagogiskt perspektiv får utslagningen en pedagogisk tolkning. Focusen riktas då på ungas möjligheter att lära sig nya färdigheter och därmed motiveras de unga att söka sig vidare till studie- och arbetslivet och sålunda komma ur utslagningsprocessen. (Hämäläinen 2000:16)

Det socialpedagogiska perspektivet blir viktigt då de centrala begreppen behandlas i studien. I socialpedagogiken ser man delaktighet och inklusion som något människan växer till men detta är inte alltid en självklarhet. Denna tanke är avgörande när den anknyts till ungdomen, då det blir väsentligt att hitta sin plats i samhället.

2.4.2 Främjandet av delaktighet

Målet i många projekt har på den senaste tiden varit att främja delaktighet och deltagande bland unga. Även i den offentliga sektorn har man börjat satsa på detta. Där utslagning som ett begrepp är besvärligt att definiera, kan också delaktighet som begrepp vara komplicerat. Diskussioner om delaktighet grundar sig särskilt på två stora samhällsreliga problem och de motiverar att skapa nya verksamhetsätt för att främja delaktigheten. Dessa är oro för medborgarnas politiska passivering samt oro för utslagning i samhället. (Kiilakoski 2007:11) Utgående från detta påpekar Paju (2007:12-17) att delaktighet som begrepp kan anses vara tudelat. Till social delaktighet förknippas motarbetning av social utslagning och fattigdom. Han anser att till social delaktighet i samhället hör såväl en studieplats efter avslutad grundskola som barn och ungas rätt att bli hörda i ärenden som gäller dem. Hit hör även ekonomiskt stöd till individer i behov av understöd. Motsatsen till delaktighet är utanförskap och med det menar man främst uteblivandet från de möjligheter och resurser som tryggar en god levnadsstandard och livskvalitet. Denna definition av delaktighet finns såväl i de nationella förebyggande projekten mot utslagning, som i den Europeiska Unionens socialpolitiska program och dokument. (Paju 2007:12-17)

Enligt den andra definitionen handlar delaktighet om möjlighet till politiskt ställningstagande och aktivt medborgarskap. I denna definition poängteras mera individens upplevelser framom frågor angående levnadsförhållanden. Passivitet är då denna definitions

motsats. Förutom utanförskap och passivitet som motsats till delaktighet har man även framfört följande beskrivande begrepp; likgiltighet, utslagning och alienation. Motsatserna hjälper att specificera vad delaktighet i alla fall inte är. (Paju 2007:12-17) I denna studie ligger fokuset på de ungas sociala delaktighet.

Delaktighet och deltagande är som begrepp svåra att tolka. Delaktighet handlar om människans sociala behov att höra till något, att leva och verka tillsammans med andra. Deltagandet är en handling som kan främja delaktighet men som inte är en direkt synonym. Deltagande kan möjliggöra och stärka delaktighet då deltagande erbjuder individen konkreta möjligheter att framföra sina synpunkter, påverka och vara med i beslutsfattandet, bära ansvar, använda makt och därigenom få erfarenheter av sitt eget värde som en medlem i en gemenskap. Delaktighet är att höra till en gemenskap. (Hämäläinen 2008:26, Nivala & Ryyänen 2013:20,26)

Nivala & Ryyänen (2013:26) lyfter fram tre kriterier som fastställer när individen är delaktig i en gemenskap;

är en del av gemenskapen (hör till något)

fungerar som en del av gemenskapen (deltar)

upplever sig vara en del av gemenskapen (känner samhörighet)

Förutsättning för att uppnå delaktighet kräver att alla tre punkter förverkligas. Gemenskapen betyder i detta fall såväl konkreta små/stora lokala grupper som abstrakta gemenskaper t.ex. samhället i sin helhet. Delaktighet kan sålunda förverkligas i väldigt olika gemenskaper. Samma persons delaktighet kan variera i styrka beroende på gemenskapen. Delaktigheten kan då variera från stark till nästan obefintlig. (Kiilakoski 2007:15-16) Delaktighet i små gemenskaper skapar förutsättningar för delaktighet i samhället (Hämäläinen 2008:21-26).

För att individens och gemenskapens förhållande skall kunna beskrivas som delaktig kräver det något från båda parter. Förutsättningen att individen intas i gemenskapen kräver att individen godkänns som medlem och att individen vill vara en del av gemenskapen. Det är också viktigt att det är möjligt att vara sig själv och känna sig som en betydelsefull del av gemenskapen. På deltagarnivå förutsätter delaktigheten att gemen-

skapen kan erbjuda något som individen kan delta i och av individen krävs att han/hon deltar. Förutom att delta bör det också finnas konkreta möjligheter att påverka gemenskapen. Då deltagarna upplever att de kan påverka, växer känslan av ansvar. Delaktighet förutsätter att man kan bära ansvar, är engagerad och vill förbättra verksamheten. På upplevelsenivå förutsätter delaktigheten att individen upplever känsla av samhörighet och ser sig som en viktig del av gemenskapen. (Nivala & Ryyänen 2013:27-32) Kilakoski (2007:13-18) anser att delaktighet blir därmed ett etiskt ideal.

Delaktighet möjliggör att den unga får känslan av kompetens och betydelsefullhet, och genom detta får uppleva känslan att kunna påverka och lära sig. Delaktighet är starkt upplevelsebaserat. Känslan av gemenskap och samhörighet med andra fungerar som grund för delaktighet. Man kan få känsla av delaktighet genom begrepp som är antingen fastställda av utomstående eller av den egna gemenskapen. Dessa begrepp kan skapa en motsättning, eftersom individens upplevelser kan avvika från samhällets definition av delaktighet. (Hämäläinen 2008, Komonen 2007b:429-434, Nivala & Ryyänen 2013)

Främjandet av delaktighet är en del av Finlands regerings och den Europeiska unionens målsättningar. Delaktighet anses vara en central metod för att förebygga fattigdom och utslagning. (THL 2016) Barn och ungas rätt till delaktighet har beästs i den finska grundlagen samt ratificerats i FN:s deklaration över barns rättigheter. Kommunallagen kräver att kommunen skapar förutsättningar för kommuninvånarnas delaktighet. Ungdomslagen innehåller även riktlinjer för ungas delaktighet. Lagarna innehåller dock bara riktlinjer men preciserar inte hurudant deltagande är tillräckligt. (Horelli et al. 2007:220)

Vanligtvis växer individen naturligt in som medlem i en gemenskap men så är inte alltid fallet. Alla gemenskaper stöder inte processer som leder till delaktighet. Särskilt på samhällsnivå kan delaktighet av olika orsaker bli försummad. Delaktighet kan stödas genom lagar och olika projekt. Vid främjandet av delaktighet är det väsentligt vilka erfarenheter deltagarna får samt hur vi stöder och förhåller oss till varandra. (Nivala & Ryyänen 2013:30-35)

Nivala & Ryyänen (2013:30-35) lyfter fram att vid främjandet av delaktighet är det viktigt att komma ihåg att deltagande inte automatiskt skapar delaktighet. Delaktighet är inte en självklar egenskap hos gemenskapens eller individens, utan utvecklas i växelverkan mellan dem. Förändringar får man inte till stånd genom att enbart ändra på individen eller gemenskapen utan förändringen måste ske i samverkan mellan dessa (Kilakoski 2007:12-17).

Samhället ställer egna krav på förverkligandet av delaktighet. För att stöda delaktighet krävs stödande åtgärder, strukturer, lagstiftning och möjligheter att modifiera dessa. (Hämäläinen 2008:20, 28) Fastän främjandet av delaktighet riktar sig vanligen till personer som löper risk att bli utslagna, är det viktigt att stärka delaktigheten för alla i samhället. Man kan främja delaktigheten t.ex. genom att förstärka växelverkan, skapa möjligheter att påverka beslutsprocessen samt dela på makt och ansvar. Delaktighet kan också förstärkas genom att utveckla gruppverksamhet eller genom att stärka samhörighet. Väldigt små åtgärder kan vara tillräckliga. (Nivala & Ryyänen 2013:31-36)

Då man stärker de ungas delaktighet måste man beakta de unga som individuella individer i olika livssituationer. Dessa unga behöver olika stödåtgärder för att verkställa och stärka sin delaktighet. Det är viktigt att stödjandet av delaktigheten gäller alla unga. (Hämäläinen 2008:15) Här är positiva erfarenheter i familjen, skolan samt bland andra unga betydande. Skolor, ungdomsgårdar och olika funktionella grupper är viktiga sociala miljöer där de unga kan öva färdigheter för delaktighet. Därför är det viktigt att dylika verksamheter skapar positiva erfarenheter. Vuxna bör förstå att delaktigheten är viktig och att de har en betydande roll i förverkligandet av ungas delaktighet. Till förstärkandet av delaktigheten finns många metoder vilka alltid utgår från de ungas vardag. Det viktiga är att vara systematisk och rättvis och det är särskilt viktigt att stöda de svaga och blyga unga till växelverkan och delaktighet. (Vesikansa 2002:21-26)

2.4.3 Samhällelig integration av unga

Att finna sin egen plats i samhället och att bli en aktiv medlem fastställdes som ett av socialpedagogikens mål (Madsen 2011:135). Inom socialpedagogiken använder man olika begrepp för detta beroende på vad man vill koncentrera sig på. Då man fäster fo-

kusen på processen där individen anknyts till samhället och blir en del av samhället, handlar det om socialisation. Om man däremot är intresserad av slutresultatet av anknytningen till samhället talar man om integration. Integration kan delas upp i bland annat samhällelig, social, politisk och kulturell. (Nivala 2007:78) I likhet med utslagning kan integration ses som en process. Integration är en process där individen som befinner sig i en utstött eller marginaliserad position vägleds till en mera integrerad position. I denna studie är fokuset på den samhälleliga integrationen av unga.

Madsen (2011:135) beskriver integration som en process vilken kan betraktas som samhällets svar på olika typer av marginaliserings- och utslagningsprocesser. Socialpedagogikens uppgift blir då att skapa olika typer av integrationsarenor. Integrationsarenor kännetecknas av att inneha en likartad grupp individer som befinner sig i marginaliserad eller utstött position. Syftet med integrationsarenor blir att skapa förutsättningar för deltagarnas integration. (Madsen 2011:143) Denna studie ser ungdomsverkstaden som integrationsarena för de unga.

Madsen (2011:135) för fram hur integration kan förstås på två olika nivåer. Samhället kan sägas vara integrerat när det har upprättat sammanhängande nätverk mellan olika grupper och delsystem. En individ är socialt integrerad när sociala band och identifikationspunkter mellan individen och en grupp eller en samhällelig institution har utvecklats. Vid integrationen till samhället tar individen på ett socialt godkännbart sätt fasta på de möjligheter samhället erbjuder och anknyts då till samhällets olika system. Social integration bygger på det faktum att det finns gemensamma normer genom vilka individen knyter sociala band till samhällets gemenskaper och institutioner: familj, vänkskapsgrupper och offentliga institutioner. Social integration handlar då om individens förmåga att leva upp till gruppens normer. Denna process kallas assimilation. Individens integration betraktas som fullbordad först när han eller hon har tillägnat sig gruppens normer. Denna process beskriver Madsen (2011:136) som en internaliseringsprocess där yttre normer blir för individen inre förpliktelser gentemot gruppen. Att vara integrerad i samhället är således att vara integrerad i gruppen eller de sociala system som förmedlar integration. Den sociala integrationen i samhället sker genom att medlemmarna blir deltagare, inte bara i ett delsystem utan i många olika delsystem samtidigt. (Hämäläinen 1999:79-80)

Individens integrationsproblem kan bero på följande: möjligheter att uppfylla behoven har inte erbjudits, existerande möjligheter är svåra att upptäcka, färdigheter att utnyttja dem är minimala eller de upplevs inte som lockande. Då behoven och möjligheterna inte möts kan det leda till att individen måste välja ett annat alternativ som inte är socialt godkännbart. Integrationen till samhället misslyckas om individen inte hittar sin plats i samhället och han/hon blir då utslagen. (Nivala 2007:82-83)

Som redan beskrevs i kapitel 2.1. är det av betydelse vilken diskurs man använder då man talar om en marginaliserad/utslagen person. För en marginaliserad person finns redan nätverk där han/hon är involverad i då däremot personer som beskrivs som utslagna saknar dessa. Processerna bör ses som levande där en händelse inte automatiskt har en kausalitet. Samtliga utslagningsprocesser leder inte automatiskt till att personen blir utstött, likaså leder inte alla integrationsprocesser till att personen blir integrerad, även om socialpedagogiken har denna målsättning. (Madsen 2011:143)

Av de aktuella diskussionerna i samhället får man lätt den uppfattningen, att den centrala vägen att hitta sin plats i samhället är att få en arbetsplats (Nivala 2007:91). Utifrån denna tanke har en studie- och arbetsplats blivit central i de ungas lyckade integration i samhället. Detta har blivit utbildningssystemets grundläggande tanke, där en lyckad skolgång leder till en lyckad integration i arbetslivet och därigenom till att den unga blir en effektiv medlem i samhället. I detta samhälle har då lågt utbildade individer större svårigheter att integreras i arbetslivet. Ett misslyckande i utbildningskarriären, t.ex. avbruten skolgång, ses som ett allvarligt hot mot integrering i samhället eftersom en utebliven examen lätt leder till arbetslöshet och risk till utslagning. (Hämäläinen 2000:12)

Utslagna unga och unga som befinner sig i risk för utslagning behöver för integrering i samhället intressant sysselsättning som stöder deras utveckling till att bli självständiga och ansvarsfulla medlemmar i samhället. Socialpedagogikens uppgift blir då att kompensera de brister det officiella utbildningssystemet har, särskilt viktigt blir då att stöda de ungas utveckling t.ex. genom att utveckla alternativa vägar till utbildning. Det socialpedagogiska arbetet kan inrikta sig på att stöda den ungas färdigheter inför arbetslivet

genom att erbjuda möjligheter till arbetspraktik i t.ex. verkstadsmiljö. Det handlar då om att stöda de ungas livskontroll och självständighet. (Hämäläinen 2000:12-13)

I diskussioner om integrering uppkommer även ofta inklusion som är ett väldigt nära begrepp. I vissa fall har man börjat ersätta begreppen integrering/utstötthet med inklusion/exklusion. Exklusion innebär att hålla någon ute som redan befinner sig utanför eller att stöta ut någon som hittills har befunnit sig innanför. Inklusion betyder att medräkna och innefatta någon i helheten. Inklusion grundar sig på mänskliga rättigheter och jämställdhet. Social inklusion ses som ett svar på de sociala problem som uppstår då särskilda grupper utesluts från deltagandet i samhällets normalinstitutioner. (Madsen 2011:172-173)

Madsen (2011:171-176) påpekar, att oavsett individens särskilda behov eller olikheter får man inte utesluta någon från deltagandet i det samhälleliga livet. I skolvärlden används begreppet ofta och då talar man om inklusiva skolor. Inklusion är ett sätt att främja elever som är i behov av stöd till fullvärdigt deltagande. Barn och unga med specialbehov, t.ex. med funktionshinder eller inlärningssvårigheter, skall undervisas enligt gemensam undervisningsplan i en gemensam skolmiljö. Att flytta dessa barn till specialklasser skall vara undantag. Istället bör man ge barnet/den unga det stöd hon/han behöver inom skolans ramar. (Murto & Lehtinen 1999:109, Langager 2013)

3 SYFTE

Syftet med detta masterarbete är att synliggöra hur de unga för tillfället upplever ungdomsverkstaden i Raseborg, och hur de önskar att verksamheten skulle utvecklas. Målet var att föra fram de ungas röst och erbjuda dem en möjlighet att delta i utvecklandet av verksamheten. Dessutom var målet att finna konkreta utvecklingsförslag som skulle motsvara de ungas behov på bästa möjliga sätt.

Till studien har inte fastslagits forskningsfrågor på förhand eftersom avsikten med studien är att använda den brukarcentrerade Bikva-modellen. I denna modell har brukarna en central roll och de beslutar om utvärderingsfrågorna utgående från sina egna kriterier (Krogstrup 2004:7).

4 METOD OCH MATERIAL

I studien används Bikva-modellen som utvärderingsmetod. Den valda utvärderingsmetoden för studien, genomförandet samt analysmetoderna beskrivs mer ingående nedan. Kapitlet avslutas med studiens etiska överväganden.

4.1 Bikva-modellen

Bikva namnet kommer från det danska ordet ”Brugerinddragelse I KVA litetsvurdering” och betyder brukarinverkan i kvalitetsutvärdering. Bikva utvärderingsmetoden är utvecklad inom socialpsykiatri i Danmark och utgavs första gången 1996/1997. Modellen utvecklades av Hanne Krogstrup och är en kvalitativ utvärderingsmetod. I Bikvan använder man sig av begreppet brukare då man talar om klienterna som använder servicen. (Krogstrup 2004:7-8)

Vid utvecklandet av servicen är det viktigt att ge en röst till klienter som har det svårt och här fungerar Bikvan särskilt bra. Modellens mål är att brukarna får delta i utvärderingen och dessutom vill man etablera en koppling mellan brukarnas problem och den offentliga sektorns insats. (Hänninen et al. 2007:13) Traditionellt har de professionella mera makt än brukarna vid definiering av god verksamhet, rutiner och ”rätt beteende”. Bikva utmanar detta tolkningssätt då den utgår från brukarnas åsikter. Utvärderingen tar fasta på de problemområden brukarna upplever som relevanta. Brukarna har väsentlig information som kan bidra till den offentliga sektorns utveckling. (Högnabba 2008:10, Dahler- Larsen & Krogstrup 2009:11) Bikva-modellen är ett utvecklingsredskap vilken strävar till att svara på framtidens frågor; borde rådande praxis fortsätta, förändras eller utvecklas? Utvärderingsprocessens riktning går nerifrån uppåt. Brukarna fungerar som ”triggers for learning” vilket betyder igångsättare för en lärande process. Modellens huvudmål är att klientens synpunkter leder till konkreta åtgärder på verksamhets/organisationens olika nivåer. Brukarperspektivet betyder inte att man följer brukar-

nas villkor, utan att man försöker skapa en ny förståelse för alla parter. (Krogstrup 2004:7-12)

Argyris & Schön (1978, Se Krogstrup 2004:13) talar om ”single- och double loop learning”. Single loop learning kan definieras i organisationen som en förmåga att upprätthålla planerad inriktning. Vanligtvis korrigeras fel genom att ändra strategier i enheten. Double loop learning kan definieras så, att organisationen klarar av att se situationen ur olika synvinklar och därigenom ifrågasätta rådande praxis. Bikva-utvärderingsmetoden hänför sig till den s.k. double loop learning metoden. Den erbjuder ett redskap, med vars hjälp organisationen kan se situationen ur olika synvinklar speciellt ur brukarnas synvinkel. Man förväntar sig att fältarbetarna lär sig mest av klienternas intervjuer men intervjuerna har även en betydande inverkan på organisationens övriga nivåer. Utgångspunkten är att processen skall arbeta för en gemensam framtid och därtill vara lärande. (Krogstrup 2004:8, Högnabba 2008:33)

4.2 Materialinsamling

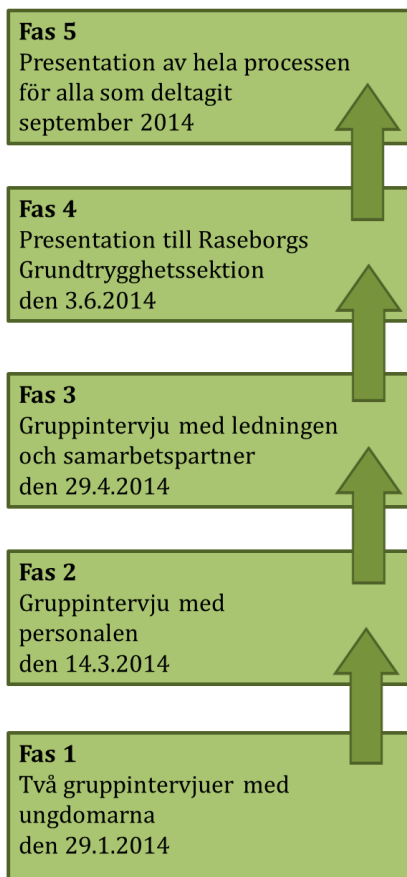
I Bikva-modellen är materialinsamlingen kvalitativ. Materialinsamlingen i Bikvan sker vanligen genom gruppintervjuer. (Dahler- Larsen& Krogstrup 2009:27) Hirsjärvi & Hurme (2001:61) poängterar att gruppintervjuer är av särskild stor betydelse då man vill klargöra hur brukarna skapar en gemensam syn gällande en aktuell fråga. Krogstrup (2004:11) anser att gruppintervju inte är nödvändig men har upplevts fungera bättre än individuella intervjuer. Fördelen med gruppintervju anses vara att deltagarna i dem förlitar sig på anonymitet och de emotionella och individuella åsikterna framträder i en lägre grad. Deltagarna tar en mer omfattande ställning till varandras argument än vad de tror intervjuaren vill höra. Gruppgemenskapen inspirerar till mångsidigare feedback och man upplever att det är lättare att framföra kritiska åsikter. Detta gör att intervjun får fler nyanser och når då ett större djup än vad en individuell intervju skulle nå. (Hänninen et al. 2007:16)

4.3 Genomförandet av utvärderingen

Bikva modellen är brukarcentrerad men utgår inte enbart ur en snäv brukarsynpunkt. Modellen strävar till att få fram brukarnas synpunkter i en dialogisk växelverkan. (Krogstrup 2004:7) Bikvan består i huvudsak av fyra faser. I första fasen intervjuas brukarna genom en öppen gruppintervju. I andra fasen fungerar brukarnas åsikter som igångsättare i personalens diskussion. Personalen reflekterar över sina arbetssätt utgående från brukarnas respons och funderar kring hur servicen kunde utvecklas. I den tredje fasen intervjuas ledningen som reflekterar över brukarnas och personalens respons. I den fjärde fasen sammanställs materialet för att sedan framföras till de politiska beslutsfattarna. (Krogstrup 2004:15, Hänninen et al. 2007:12-13) Krogstrup har senare påpekat betydelsen av en ”femte fas” där informationen returneras till brukarna. Då brukarna ser vad deras feedback har medfört ökar deras villighet att delta och påverka samhället. Då feedbacken inte nått brukarna har de kunnat uppleva att de inte blivit hörda. (Högnabba 2007:13)

Studie Bikva-process förlöpte enligt följande

Studiens Bikva-process förverkligades under våren 2014. Då deltog ungdomsverkstads ungdomar, personal, ledning och samarbetspartners. Resultaten presenterades även för Raseborgs Grundtrygghetssektion. Bikva-processen avslutades med en presentation av resultaten i september 2014. Nedan beskrivs Bikva processen mera i detalj.

Figur 1. Beskrivning av Bikva-processen.

Fas 1. Gruppintervju med ungdomarna. Intervjun ägde rum i ungdomsverkstadens utrymmen. I intervjun deltog (n=9) av 17 ungdomar. Ungdomarna indelades i två grupper enligt modersmål så att det skulle vara lätt för alla att uttrycka sina åsikter. Intervjudagen utsågs tillsammans med personalen. På onsdagen har verkstaden gymnastikdag vilket bidrar till ett ökat deltagande. Intervjutillfället varade ca en timme och verkstaden bjöd på kaffe och te till ungdomarna. Intervjun inleddes med öppna frågor; hur upplever ungdomarna verksamheten och vad borde utvecklas? Intervjuerna bandades in. Centrala teman formulerades utgående från dessa intervjuer. Som bilaga (Se bilaga 1) i denna studie finns också stödfrågorna för intervjutillfället med brukarna. I gruppintervjuerna förekom en bra stämning och de ungas åsikter var realistiska och konkreta. Behovet av stödfrågor var marginell och de uppkom närmast som spontana följdfrågor.

- Fas 2. Intervju med personalen på ungdomsverkstaden. I intervjun deltog hela personalen som bestod av tre handledare. De centrala temaområdena presenterades för deltagarna. Personalen diskuterade kring de tankar brukarnas åsikter väckte samt reflekterade över det egna verksamhetssättet. Även denna diskussion bandades in.
- Fas 3. Intervju med ledarna och samarbetspartners för ungdomsverkstaden. Vid intervjutillfället med ledningen deltog avdelningschefen för sysselsättningstjänsten, chefen för ungdomsenheten, sysselsättningskoordinatören och två uppsökande ungdomsarbetare. Vid presentationen av det sammanställda materialet diskuterade intervjudeltagarna vilka reflektioner materialet väckt utgående från verksamhetens målsättning och utveckling. Diskussionen bandades in.
- Fas 4. Presentation av materialet för grundtrygghetssektionen i Raseborg. Presentationen innehöll en sammanställning av materialet. Deltagarna fick sålunda en uppfattning om behoven med tanke på framtida beslut om verksamhetens resurser.
- Fas 5. Presentationstillfälle för alla deltagare. Presentationen innehöll en sammanställning av materialet samt utvecklingsförslag för verksamheten. Syftet med presentationen var att visa ungdomarna att deras åsikter har blivit hörda. Deltagarna fick ännu i slutet av tillfället utvärdera Bikva-processen. Denna fas slutfördes i september 2014. I juni 2015 utkom även ett arbetspapper där resultaten av Bikvan presenterades.

Bikvan utgår från tanken att forskaren/utvärderaren inte behöver förhandsinformation om området. Detta betyder inte att diskussionerna inte kräver förberedelse. Inför gruppintervjuerna med personalen, ledningen och samarbetspartnerna skall intervjuaren uppgöra en intervjuguide med de åsikter och kriterier som brukarna lyft fram. Krogstrup (2004) har inte närmare fastställt innehållet i intervjuguiden men den bör innehålla relevanta frågor och teman som har uppkommit ur brukarnas intervju. (Krogstrup 2004:21) I denna studie fungerade intervjuguiden som diskussionsunderlag och innehöll förutom temana även citat som bäst beskriver temat. Intervjuguiden inför ledningens och samarbetspartnernas gruppintervju innehöll förutom temana med citat ur de ungasgruppintervju

även personalens reflektioner kring temana. Denna studies resultatredovisning innehåller samma teman som intervjuguiden inför personalen, ledningen och samarbetspartnerns gruppintervjuer. Resultatredovisningen innehåller även samma citat som använts i intervjuguiderna.

I denna studie inleddes gruppintervjutillfällena genom att de intervjuansvariga presenterade Bikva-processen i sin korthet. Presentationen innehöll även information om DelSam projektet, utvärderingens syfte och Bikva som utvärderingsmetod. Gruppintervjuerna varade i ca 1-2 timmar. Intervjuarens arbetspar följde med diskussionens helhet, säkerställde att alla hade möjlighet att delta samt gjorde följdfrågor. Intervjuaren presenterade responsen från de tidigare intervjutillfällena och läste upp citat. Om temat verkade bli förbisatt, kunde intervjuaren återföra diskussionen till temat. Intervjuaren styrde inte diskussionen och framlade inte sina egna tolkningar, utan ställde närmast följdfrågor.

4.4 Analys och bearbetning av materialet

I Bikvan kan analysen genomföras på olika sätt. Reijonen (2011:96-97) för fram att Bikva-modellens handbok fastställer att materialet bör bearbetas efter varje intervju. I praktiken innebär detta att diskussionerna sammanfattas och grupperas i teman så att diskussionerna lätt kan öppnas i följande gruppintervju.

Krogstrup (2004) anser, att då man analyserar och sammanställer materialet är det viktigt att lyfta fram synpunkter vilka kan fungera som utgångspunkter för inläring och reflektion. Detta kan framkalla förändringar i arbetsprocesserna. Om synpunkter endast sammanställs kan det leda till att inläring eller förändring inte äger rum i praktiken. Bikvan mister delvis sin betydelse om den bara samlar information och inte strävar till förändringar i praxisen. För att Bikva-processen skall lyckas är det viktigt att brukarnas tankar och åsikter förs vidare till personalen och genom ledningen vidare till beslutsfattarna så att man reflekterar över uppkomna åsikter i varje fas. Det väsentliga är att på varje nivå presentera de problem och utmaningar som den aktuella nivån kan svara på. (Högnabba 2008:11-12)

I Bikvan använder man sig vanligtvis av en kvalitativ analysmetod. Krogstrup (2004) rekommenderar en materialbaserad och grounded theory ansats vid analys av materialet (Högnabba 2008:11). Tuomi & Sarajärvi (2009:91) anser att innehållsanalys kan användas i nästan alla kvalitativa studier. Med hjälp av innehållsanalys kan man analysera objektivet och systematiskt rapporter, intervjuer, diskussioner, artiklar mm. Innehållsanalysens mål är att skapa en sammanställd bild av forskningsfenomenet. Tuomi & Sarajärvi (2009:108) framställer att man i innehållsanalys strävar till att organisera materialet i en sammanställd och klar form utan att utelämna information. Genom analys skapar man klarhet i materialet, så att man kan göra tillförlitliga slutledningar gällande forskningsfenomenet. Materialets kvalitativa bearbetning grundar sig på logisk slutledning och analys, där materialet först splittras för att sedan bearbetas och sammanställas till en logisk helhet.

Eskola (2010:182-187, Tuomi & Sarajärvi 2009:95-96) indelar innehållsanalysen i tre olika kategorier; materialbaserad innehållsanalys, teoribaserad innehållsanalys och teoristyrd innehållsanalys. I materialbaserad innehållsanalys framskrider analysen enligt materialets villkor, analysen är induktiv. Man utgår endast från materialet för att finna teman som man sedan ger exempel på genom citat ur materialet. Däremot, i teoribaserad-, och teoristyrd innehållsanalys analyseras materialet till en del eller helt med tidigare forskning som ram.

I kvalitativ forskning kan man även använda sig av en tematisk analys. Tematisk analys rekommenderas då man ur materialet vill finna en lösning på något praktiskt problem.

En lyckad tematisering kräver växelverkan mellan teori och empiri. Teman bildas vanligen genom ett materialbaserat tillvägagångssätt då man försöker finna likheter och olikheter i materialet. Tematisering är även möjligt att göra enligt en referensram eller teori. Då talar man om teoristyrd tematisk analys. Tematisk analys är en fungerande metod vid exempelvis analysering av temaintervjuer. De temana intervjun är strukturerad enligt, återfinns oftast i alla intervjuer. Ibland formas teman direkt ur temaintervjuns stomme men så sker inte alltid. Ur materialet kan uppstå nya teman och intervjuerna framskrider inte alltid enligt forskarens uppgjorda plan. Därför bör det littererade materialet granskas fördomsfritt.(Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

Miles & Huberman (1994, Se Tuomi & Sarajärvi 2009:108) beskriver den materialbaserade innehållsanalysen som en process i tre skeden; 1) Reducering av materialet, 2) Kategorisering av materialet till grupper samt 3) Abstrahering eller skapande av teoretiska begrepp.

Tuomi & Sarajärvi (2009:108-109) påstår att materialbaserad innehållsanalys inleds genom att materialet transkriberas och genomläses flera gånger. Därefter följer reducering av materialet. När man reducerar materialet väljer man sådana uttal som är väsentliga för studiens syfte. Dessa meningar eller fraser kallas för meningsbärande enheter. Dessa meningsbärande enheter kondenseras sedan till korta meningar för att sedan reduceras till en kod och därefter grupperas koderna. Man strävar till att finna likheter och olikheter ur det reducerade materialet. Då kategorierna sammanställs materialbaserat, beslutar forskaren genom tolkning vilka uttalanden som kan sättas under samma kategori. Det sista skedet är enligt Tuomi & Sarajärvi abstrahering av materialet. Där förenas det empiriska materialet med teoretiska begrepp.

Innehållsanalysen i denna studie berör uttryckligen de ungas gruppintervjuer. Materialet analyserades genom materialbaserad innehållsanalys enligt Tuomi och Sarajärvis ovan nämnda beskrivning. Efter transkriberingen av de ungas intervjumaterial påbörjades analysen genom att definiera den meningsbärande enheten. Som meningsbärande enhet användes informanternas tankehelheter. Ur materialet valdes tankehelheter vilka var väsentliga för studiens syfte. Efter detta kondenserades de meningsbärande enheterna, exempel på detta finns som bilaga (Se bilaga 2).

Analyseringen av materialet fortsatte genom att sammanföra koder med liknande innehåll till teman, exempel på analysprocessen finns som bilaga (Se bilaga 3). Temana fick namn enligt vad som bäst beskrev dem. Följande teman bildades: Verksamheten viktig – aktiviteterna väckte tudelade känslor, Ekonomiska stödets betydelse, Ungas önskan om rättvisa, Målen är varierande för de unga och Personalen som en viktig resurs för de unga.

Som tidigare påpekades mistar Bikvan sin betydelse om den endast samlar information. Av denna orsak analyserades gruppintervjuerna med personalen, ledarna och samarbetspartnerna genom tematisk analys. Den tematiska analysen var teoribaserad och innehöll som referensram de temana som uppkommit ur de ungas gruppintervjuer. Efter transkriberingen lyftes olika uttryck ur materialet fram och färglades enligt temana. De tematiserade uttrycken granskades i relation till studiens syfte och de oväsentliga reducerades.

Jag och mitt arbetspar från FSKC bearbetade materialet tillsammans. Materialet som skulle analyseras bestod av transkriberade intervjuer från gruppintervjuer med unga, personal, ledningen och samarbetspartnerna. I transkriberingen uppmärksammades innehåll, men inte betoningar, pauser mm. På grund av tidtabellen delades transkriberingen upp så att jag transkriberade gruppintervjun med de finskspråkiga unga och mitt arbetspar från FSKC transkriberade gruppintervjun med de svenskspråkiga unga. Gruppintervjuerna med personalen, ledningen och samarbetspartnerna transkriberades av mig. Intervjumaterialet granskades i gemensamma diskussioner och vid behov specificerade vi nödvändiga punkter.

4.5 Etiska överväganden

I en utvärdering behandlar man företeelser som påverkar människors liv. Därför är det viktigt att beakta de etiska aspekterna. Alla deltagare har egna motiv i en utvärdering. Dessa bör identifieras då man har en etisk utvärdering som mål. (Robson 2001:50) Förutom dessa olika motiv bör man även beakta andra punkter inom god vetenskaplig praxis. De viktigaste är samtycke, anonymitet och risker i relation till nytta. (Hirsjärvi et al. 2013:24-25)

Krogstrup (2004:25) anser att Bikva modellen i sig själv främjar delaktighet och välmående eftersom modellen engagerar brukaren att utveckla den service han/hon behöver. I Bikva-processen deltar brukaren, personalen, ledningen och beslutsfattaren. Då metoden uppmärksammar så många olika synpunkter kan man påstå att etiken i utvärderingen ökar.

Studien har följt god vetenskaplig praxis i utvärderingens alla skeden enligt Forsknings-etiska delegationens (2012) anvisningar. I studien redovisas bl.a. vem beställaren av utvärderingen är, samt utvärderingens syfte. Utvärderingens alla skeden beskrivs i studien. Deltagandet i intervjuerna var frivilligt och till informanterna förklarades syftet med intervjuerna och hur det inspelade materialet förvarades. Vid materialinsamlingen beaktades materialets känslighet och dataskydd. Före utvärderingen ansöktes om forskningslov av Raseborgs stad (Se bilaga 4).

Vid planeringen av utvärderingen tillsammans med uppdragsgivaren och samarbetspartnern, blev det klart att samarbetspartnerns namn där utvärderingen skulle ske fick tillännas. I studien uppmärksammades speciellt deltagarna i Bikvans första fas. I december 2013 besökte jag och mitt arbetspar från FSKC ungdomsverkstaden. Vi ville presentera oss för ungdomarna och på så sätt göra tröskeln för deltagandet i Bikvan lägre. Vi framförde den kommande utvärderingen och de etiska reflektionerna till ungdomarna. En förfrågan om deltagande i utvärderingen förbereddes till vårdnadshavarna ifall någon av deltagarna skulle ha varit under 18 år. Denna förfrågan blev inte aktuell eftersom alla ungdomarna var myndiga vid utvärderingens tidpunkt. Före intervjutillfället informerades deltagarna om syftet med utvärderingen, rätten till anonymitet samt användning av diktafon för materialinsamling. Deltagarna i utvärderingens alla faser blev även informerade om Bikvan som utvärderingsmetod och hur informationen förs vidare.

Respondenternas anonymitet har beaktats i resultatredovisningen. De är endast benämnda som ”ung”, ”personal”, ”ledare och samarbetspartner”. Citaten som används vid redovisningen av resultaten är skrivna på finska och svenska, och i vissa fall översatta så att språket inte avslöjar deltagarens modersmål.

I en kvalitativ forskning finns inga entydiga riktlinjer enligt vilka man kan bedöma studiens trovärdighet. Enligt Tuomi och Sarajärvi (2009:140-141) kan man dock bedöma trovärdigheten enligt följande. Studien bör motsvara det som man ursprungligen avsåg att forska i och också forskarens förbindelse till studien är väsentlig. Forskaren skall bedöma om metoden för materialinsamlingen är lämplig för studien och hur insamlingen tekniskt lyckats. Informanterna har en betydande roll i studien. Forskaren bör kunna

motivera orsaken till urvalet av samplet, hur individerna var utvalda och inbjudna till studien samt hur många som deltog. Forskaren bör säkerställa, att informanternas anonymitet tryggas. Till läsaren skall forskaren så tydligt som möjligt beskriva hur studien har genomförts så att läsaren själv kan bedöma forskningens trovärdighet. (Tuomi & Sarajärvi 2009:140-141)

5 RESULTAT

I detta kapitel presenteras resultaten av studiens intervjumaterial. Resultaten presenteras temavis. Teman som lyfts fram utformades ur gruppintervjuerna med de unga och fungerade som diskussionsunderlag i gruppintervjuerna med personalen, ledningen och samarbetspartnerna. För att synliggöra riktningen i Bikva-processen presenteras först de ungas respons, därefter personalens, ledningens och samarbetspartnernas kommentarer och reflektioner kring temat. Till varje intervjugrupp presenteras ett sammandrag av gruppens kommentarer och reflektioner och därefter framförs citat som bäst beskriver temat. Temana presenteras enligt följande: 1. Verksamheten viktig – aktiviteterna väckte tudelade känslor, 2. Ekonomiska stödets betydelse, 3. Ungas önskan om rättvisa, 4. Målen är varierande för de unga, 5. Personalen som en viktig resurs för de unga.

5.1 Tema 1. Verksamheten viktig– aktiviteterna väckte tudelade känslor

Unga

Ur gruppintervjuerna med de unga framkom det att ungdomsverkstaden var viktig för de flesta. De unga upplevde att det var bra att komma bort hemifrån och att kunna förtjäna lite pengar. De unga upplevde själva att de mådde bättre när de hade en plats att komma till och göra något annat än bara sitta hemma. Handledarna på verkstaden fick mycket beröm och de unga upplevde dem som hjälpsamma och motiverande. Några av de unga upplevde aktiviteterna på verkstaden som meningslösa, arbetet hade ingen betydelse och var bara en form av tidsfördriv. De unga berättade att en grupp ofta fick som uppgift att måla väggarna på ungdomsverkstaden, bara för sysselsättningens skull.

”Små fysiskt arbete små saker som ingen skulle egentligen behöva. Det är att hålla oss ockuperade för dem fyra timmar som vi är här.”

”Kyllä aika hassulta näyttää kun eka toiset porukat maalavat sen siniseksi ja sitten menee kaksi viikkoa ja maalataan se harmaaksi ja sitten se on taas valkoinen. Se on se sama seinä joka maalataan koko ajan.”

I verksamheten uppskattade de unga främst matlagning och idrott. De tog även ställning till hur verksamheten konkret kunde utvecklas. Deras önskemål presenterades i Bikva-processens olika faser till personal, ledning och politikerna. De unga önskade 1) Lika regler för alla 2) Läsordning 3) Möjlighet att påverka beslut som görs gällande verksamheten 4) Möjlighet att besöka arbetsplatser och skolor 5) Inga kortspel 6) Skapande verksamhetsformer, som musik 7) Kurser inom verkstaden, t.ex. språkkurser.

Personalen

Personalen blev inte förvånad över de ungas kommentarer om verksamheten. De har tidigare hört likande åsikter av de unga. Personalen upplever ändå att de försökt med olika former av verksamhet, men att de unga inte visat intresse då.

”Ja sä olet kokeillut eri workshoppeja ja näin ja me ollaan nähnyt se tosiaan että nyt tänään tehdään näin. Voi v#### mä en ainakaan tee mitään. Tee ite. Että saadaan ne kiinnostumaan ja tää on koko ajan sellaista taidetta saada ne mukaan.”

Ledningen och samarbetspartnerna

Ledarna ansåg att ungas förslag på läsordning var en bra idé för att strukturera arbetet.

”Alla har dom gått skola, dom förstår sig på en läsordning dom förstår sig på pauser när det är på en läsordning. Att utnyttja sådana system som finns redan i ryggraden på de här ungdomarna.”

5.2 Tema 2. Ekonomiska stödets betydelse

Unga

I gruppintervjuerna med de unga diskuterade de unga orsaker till deltagandet på verkstaden. De unga berättade att det var en kombination av att ha någonting att göra och att

få ett högre ekonomiskt stöd då de deltar. Några unga berättade att deras utkomststöd skulle ha sänkts om de vägrat delta.

”Mä on ainakin ottanut tän pelkkänä työpaikkana että saa rahaa elämiseen”

”Vähän sama homma sanottiin että nimi paperiin tai rahahanat menevät kiinni. Ei siinä sitten ollut vaihtoehtoa.”

Samtidigt som några av de unga upplevde att de genom hot om att mista ekonomiskt stöd tvingades delta, ansåg en del unga att ekonomisk utpressning kunde vara effektivt. De unga som deltog i verksamheten ansåg att hot om sänkning av dagpenningen kunde godkännas som en konsekvens för de som inte deltar. I följande citat diskuterar två unga delaktigheten i verksamheten. De unga är benämnda A och B för att synliggöra dialogen.

Ung A: ”Lähtisittekö pois täältä jos pakotettaisi tekemään asioita? Menisittekö kotiin?”

Ung B: ”Paha sanaa.”

Ung A: ”Onko sinulla intoa nyt tällä hetkellä olla täällä?”

Ung B: ”Joo, saa rahaa.”

Ung A: ”Rahan takia kaikki siis täällä on. Ei siis pieni pakotus olisi pahasta. Ihan vain koska, kaikkihan ne rahaa haluaa joka tapauksessa. Vaikka joutuu tekemään ja jos ei tee niin ihan turhaa tänne tulla tänne istumaan. Jokainen tulee tänne joka tapauksessa sen rahan hakemaan, koska ei kukaan täällä vaan muutenkaan ole vaan kuntoutumassa.”

Personalen

Personalen har förståelse för att de unga lever på socialstöd och har det ekonomiskt svårt. Personalen reflekterade mycket över de ungas förhållande till pengar som ibland kunde beskrivas som orealistiskt. De berättade att de unga kunde planera för utlandsresor med pengar de fick av socialen. Det upplevdes även problematiskt då de unga inte ville delta i arbetsprövning eftersom stödet då minskade. De unga ville inte heller söka in till skolor för då skulle stödet minska. Personalen berättade att de dagligen jobbade med dessa frågor och att de försökte skapa förändring i de ungas inställning till pengar.

”Så dom har kommit in i det här redan, att dom får 9 euro varje dag dom är här X timmar, dom får rese ersättning och sånt som försvinner om de far på arbetsprövning. Så ett bonus försvinner för att dom far ett steg vidare till rätt riktning. Så då borde arbetsprövning då vara 18 euro. Så då skulle dom ha någonting att sträva till.”

Ledningen och samarbetspartnerna

Ledarna och samarbetspartnerna ser som personalen problematiken i de ungas situation då det ekonomiska stödet minskar trots att de unga går vidare i rätt riktning. De upplevde lagstiftningen som jobbig och osmidig. De ansåg att ministerierna inte alltid vet hur det ekonomiska påverkar de unga i vardagen. Ledarna och samarbetspartnerna lyfte fram, att flera av de unga på verkstaden har ekonomiska problem från tidigare. För att kunna hjälpa dem vidare i livet, måste de också stöda de unga att få sin ekonomi under kontroll. De ekonomiska problemen upplevdes som viktiga att diskutera med de unga och samtidigt motivera de unga att inte leva på socialstöd i framtiden.

”Ungdomen skulle ha det här ekonomiska någorlunda i skick, alla utmätningar kanske någorlunda under kontroll, betalt nånting på studiestöd från tidigare.[]. Dom har ju ända så pass många stora problem ändå helhetsmässigt sett att inte klarar dom, inte kan dom själva reda upp sånt, utan dom behöver nog stöd och hjälp med det.”

5.3 Tema 3. Ungas önskan om rättvisa

Unga

Då de unga reflekterade över vad som är dåligt på verkstaden framkom det att alla unga inte deltog lika aktivt i verksamheten. Detta stör de som deltar, speciellt då vissa bara sitter och ”sluibar” eller spelar kort. De unga godkände att kompisen inte behövde delta men då borde det inte finnas kortspel som ett alternativ. De upplevde att samma regler inte gällde alla och de ansåg att det var orättvist. De reflekterade länge över problemet och kom även upp med lösningar. Ett av förslagen vare en läsordning till verkstaden där det skulle stå klart och tydligt vilket program som gäller och när det är paus. De tyckte även att kortspelen borde minskas eller tas bort. Unga förväntade sig att personalen skulle bättre uppmuntra till delaktighet och sätta strängare gränser.

”Mä oon huomannut että toisilla ihmisillä on niin paljon rennommat säännöt niin kuin jos ei sano suoraan vaan mä en jaksa tehdä tätä niin ohjaaja sanoo saman tie että nojaa käy sitten ylös pelaa. Niin se tulee ohjaajien suusta silloin. Niin siitä pitäisi just tulla sitä kannustusta että yritä nyt vielä vähän aikaa”

”Pelataan korttia sitten koko päivän. Vaan sen takii että ei ole pakko tehdä mitään. Niin ja sit meinaa nää ohjaajat täällä, että jos pakotetaan niin sitten ihmiset ei tule taas tänne.”

”Ja sitten kun annetaan mahdollisuus sluibata miksi ei sluibais kun saa sen rahan istumallakin. Että pitäisi kannustaa, tai en tiä mitä pitäisi tehdä mutta jotain pitäisi tehdä.”

”Sedan finns det också det att hålla tider de ger inte tillräckligt med disciplin när man bryter mot deras regler.”

”...eikä kysytä ketä kiinnostaisi lähteä nyt tekemään näin. Vaan nyt me lähdetään tekemään näin, ja sitten kaikki tulee sinne ja istuu sitten siinä ja katsoo kun kaikki muut tekee, vaikka jos ei ite halua tehdä mutta se että ei ole sitä toista mahdollisuutta.”

Personalen

Personalen var av samma åsikt som de unga om kortspelandet, men samtidigt var spelandet ibland det ända sättet att få kontakt med vissa av de unga. De upplevde också att man försökt lösa problemet, men inte helt lyckats. Personalen konstaterade att de unga har helt rätt när de säger att alla inte har samma regler. Orsaken är att de unga befinner sig i olika livssituationer och vissa av de unga på verkstaden mår psyksikt dåligt. Personalen ansåg att man då inte kunde ha samma regler för alla.

”Toi on ihan totta koska nää on niin erilaisissa tilanteissa eri ihmiset.”

”Että se rajojen vetäminen on ollut tässä vähän haasteellinen. Sitten kun tää ryhmä on aika sekalaista että siellä on tosi huonossa kunnossa olevia ja sitten on niitä jotka tarvii vaan vähän potkua perseelleen ja töihin tai kouluun.”

Personalen upplever att en blandad grupp för med sig stora utmaningar. De anser, att de inte alltid har det kunnande som den unga behöver samt påpekar att verkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte vilket skapar ramar för verksamheten. Personalen kom fram med att de skulle behöva normal verkstadsverksamhet för unga som mår bättre. Man ansåg också att en blandad grupp hade både för- och nackdelar. En fördel är då de unga ser hur andra lyckas gå vidare. Personalen reflekterade över verksamheten och ansåg att verksamhetsformen som sådan var otillräcklig om målet är att alla unga skall hitta en studie- eller arbetsplats.

”... sen e de ju dom som e på väg att egentligen dom e kanske inte färdiga för arbetslivet eller studielivet men dom skulle kanske vara steg framåt till. Ändå närmare dit än dom liksom här. Och blir frustrerade för att dom bara ser dom som mår sämre, är det enkelt att dom kommer tillbaka till det.”

”Tiedetään tän ratkaisun eli tota tähän kuntouttavaa työtoimintaa ja nää on nyt näitä huonompikuntoisia. Sit kun meillä on vielä tää porukka joka ei vielä oo niin huonossa kunnossa mutta tulee olemaan jos ei tehdä sitä ratkaisua tähän väliin. Tässä on pakko rakentaa se kuten monissa muissa kaupungeissa on normaalia pajatoimintaa. Missä me saadaan ne terveet vähän niin kuin jos ei pääse kouluun, vähän jo syrjäytymisvaarassa olevat muut ne on vielä niin sanottu vielä terveen kirjoin.”

Ledningen och samarbetspartnerna

Ledningen och samarbetspartnerna är av samma åsikt som personalen om att gruppen består av unga i olika livssituationer. De upplever att de unga noga följer med hur jämlikt unga på verkstaden behandlas. I praktiken är detta omöjligt.

”Nu accepterar dom varandra men dom e liksom otroligt noga med det här att det skall vara rättvist. Om den där får och den där får så då skall jag få.”

”Det där upplever jag kanske som den största utmaningen på det viset både för handledarna också för ungdomen, när de faktiskt är så olika och i så olika livssituationer.”

Ledarna och samarbetspartnerna reflekterade även över att man bättre kunde handskas med problematiken genom att poängtera ungas olika situationer då man gör individuella planer så att de unga bättre skall förstå vad det i praktiken betyder för dem.

”Det är kanske det man får ta med ungdomarna diskussion om, vad handlar det om, att vi gör individuell plan, vad handlar det om för din del men det kan vara helt annat för den andra liksom. Att få kanske förståelse över å min livssituation är helt annorlunda än min kaveris.”

Ledningen och samarbetspartnerna bekräftade att verksamheten på ungdomsverkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte. Det är frågan om en ung verksamhet i kommunens egen regi vilken håller ännu på att utveckla sin verksamhetskultur. Detta skapar såväl utmaningar som förutsättningar. Linjedragningen för verksamheten i rehabiliterande syfte var att skapa en möjlighet för de unga att delta i verksamheten upptill tre år. Ledningen och samarbetspartnerna höll också med om att flera ungdomar i gruppen mår psykiskt väldigt dåligt och att det skulle finnas behov av en verksamhet som skulle fylla deras behov bättre. De diskuterade även fördelarna med en blandad grupp då de unga som mår bättre kan ge en positiv modell till de som mår sämre.

”För det enda som finns på ungdomsverkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte. Att på många andra ställen så går dom på ungdomsverkstaden på arbetsprövning men här har vi bara det där rehabiliterande.

”Håller helt med att det är en sån där blandad grupp. Det har jag ju sagt att vi skulle behöva Tamfix full med ungdomar, som skulle mera koncentrera sig på det där mentala psykiska måendet. Vi har nog sådana som är i jätte dåligt skick här ibland.”

”En blandad grupp kan ju också vara positivt på ett sätt för det är ju alltid också roll man ger en modell till dom andra.”

5.4 Tema 4. Målen är varierande för de unga

Unga

I gruppintervjun med de unga gick diskussion från verksamhetens utvecklingsbehov till målet med verksamheten. De unga ansåg att målet för tiden på verkstaden var att få dygnsrytmen under kontroll och därefter gå vidare till studier eller arbete. De upplevde även en press på sig eftersom de kände att man förväntade att de snabbt skulle gå vidare genom att söka sig till en studie-, eller arbetsplats. En del upplevde att detta krav förekom också då meningsfull sysselsättning efter verkstadsperioden saknades.

”De vill nu ha nya människor hit, det är ingen skillnad om du har jobb eller inte.”

Utgående från diskussionerna om målet med verksamheten funderade även de unga på sina egna mål och framtidsplaner. Framtiden kändes osäker för de flesta unga och därför önskade de få pröva på olika aktiviteter i verksamheten för att få en bättre inblick i olika alternativ. Ungas tankar kring framtiden varierade. De flesta hade tänkt sig någon form av utbildning, t.ex. restaurangbranschen. Två av de unga hade inga framtidsplaner utan svarade att de ”tar en dag i taget”. Många hade upplevt skolan som jobbig och de sade sig vara skoltrötta och att de inte ville studera utan hellre arbeta. Samtidigt insåg de unga att det är svårt att få ett arbete utan utbildning. För att bättre kunna planera inför framtiden önskade de unga få besöka fler arbetsplatser och skolor.

”Jag skulle hellre ta arbete än skola men de säger att det är svårt att hitta bra arbete utan utbildning men jag skulle nog hellre vilja arbeta.”

”Pitäisi keksiä näitten tekemisen pohjalta mitä haluaisi tehdä tulevaisuudessa. Että saa kokeilla kaikennäköistä että mitä niinku miksi lähtisi ehkä opiskelemaan sitten tän jälkeen. Tai miksi ei töihinkin vaikka..”

”No kunhan pääse kokeilemaan vaikka kaikenlaista siellä on se verstaapuoli ja olen ollut siellä Malte ryhmässä ja. Niillä on niin paljon eri tekemistä just.[.]. Kävin ihan rakentamassa ja sain kokemusta siitä niinkun rakennusta. Se on just vähän niinkun ei nyt koulu, mutta silleen oppii tekemään uusia asioita, mitä yläasteella ei vielä kerinnyt tekee. Tällä voi niinku yrittää uudestaan.”

Personalen

Personalen ansåg att arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte sätter ramar inom vilka personalen måste verka. De tyckte att förslaget gällande besök på arbetsplatser och skolor var en bra idé men problematisk att genomföra på grund av transportsvårigheter. Personalen upplevde att det ibland var utmanande att planera verksamheten på grund av tids-

brist och kostnadsfrågor. De önskade för egen del en planeringsdag för att bättre kunna planlägga verksamheten och komma överens om gemensamma regler. Personalen ansåg att de unga inte alltid var medvetna om sina personliga mål för verkstadstiden.

”Nyt on tehty raamit kuntoutuvaan työtoimintaan, niin sitten meidän pitää vaan hyödyntää sitä mitä me pystytään, ei me voida sen enempää tehdä, ei me saada näistä ammattimiehiä, ammattinaisia, tai opiskelijoita. Meillä on kädet sidottu siihen asti nyt vaan pitäisi olla se seuraava tai sitten meillä pitäisi olla enemmän näitä terapeutteja apuja tässä. Me pystymme tekemään nää päivän työtoimet ja opettaa arjenhallintaa mutta siihen se jää melkein. Ja sitten kun ei ole rahaa käytössä niin sitä vähemmän on mahdollisuuksia.”

Personalen reflekterade över de ungas ”skoltrötthet”. Svårigheterna i skolan kunde bero på läs- och skrivsvårigheter, mobbning och brist på stöd hemifrån. De hade förståelse för de ungas skoltrötthet och orsakerna till varför de unga inte ville söka sig till någon fortsatt utbildning. De ansåg att skolan borde hjälpa de unga i ett tidigare skede. De påpekade också att flera av de unga väntar på en möjlighet till arbetskraftspolitisk utbildning.

”Det som man funderar här är att med vissa av dom har gått igenom 9 års skola och ingen har tagit i dom här problemen. Att det finns ju dom här som sitter tysta och int stör något men inte heller gör något heller men ingen har tagit i det, de har bara blivit uppflyttade klass efter klass och då blir man bara lite lessen.”

Ledningen och samarbetspartnerna

Ledningen och samarbetspartnerna upplever att målet är klart. Målet med ungdomsverkstaden är att stöda de unga i vardagen. Då vardagen börjat fungera kan man tillsammans med den unga söka möjligheter till fortsättning t.ex. studier eller arbetsprövning. Det är sedan upp till personalen hur de bygger upp verksamheten. Ledningen och samarbetspartnerna diskuterade också personalens behov av att utveckla verksamheten. De ansåg att det fanns möjligheter, men ledningen är bunden till en budget som måste följas. De diskuterade även personalens önskan om en planeringsdag och verksamhetsplanering.

”...så är målet att kunna stöda ungdomarna i vardagen och få dem tillbaka på rätt spår och efterhand sedan börja söka olika former för fortsättning härifrån. Är det studier eller arbetsprövning eller vad det är. Det är den där grundmålsättningen. Sen om man går in på verksamheten så är det sen en annan sak hur man bygger upp den.”

5.5 Tema 5. Personalen som en viktig resurs för de unga

Unga

I gruppintervjun med de unga diskuterade de unga hur de brukar göra då de har en bra idé för verksamheten. Den finska gruppen upplevde att personalen lyssnar på förslag och de berättade hur de på morgonmöten kunnat föra fram sina åsikter. Den svenska gruppen upplevde att ingen ville höra deras åsikter. Båda grupperna upplevde att idéer till program för verksamheten inte gick att genomföra eftersom kommunens resurser var begränsade.

”Inte alls, på det sättet, det är nog mera handledarna som diskuterar inom sig själv som isolerar sig typ i ett rum och vi sitter och väntar och ser då förändringar händer.”

”Sitten se ohjaaja jonka meidän kanssa keskustelee vie sitten asioita eteenpäin. Että kun saadaan joku sellainen idea, että mistä on useampi innostunut niin siinä vaiheessa ruvetaan sitten harkitsemaan asiaa.”

Diskussionerna fortsatte kring de ungas samarbete med andra myndigheter och deras möjligheter att påverka i ärenden gällande dem själva. Några unga upplevde myndigheterna som något avlägset och ansåg därför att myndigheternas inverkan på deras liv var marginell. De unga värdesatte att största delen av stödtjänsterna de anlidade var koncentrerade. I Raseborg är stadens sysselsättningsenhet koncentrerad till Toli- huset. Där finns bland annat sysselsättningskoordinator, socialarbetare, verkstäderna och ungdomsenheten. För de unga kändes det svårt att ensamma kontakta olika myndigheter. Eftersom de unga litade på personalen, önskade de också att personalen skulle ha större befogenheter att underhandla med andra myndigheter i beslut gällande de ungas framtid t.ex. arbetspraktik plats.

”...ofta om man får något sådant papper som man inte vet vad man borde göra med, då kan man gå till X. De håller ens hand genom hela pappret.”

” No kaikki melkein onnistuu niin kuin täältä. Täällä on sosiaalityöntekijä ja sitten se auttaa samalla niissä kela hommissa ja tälleen niin kun kaikki palvelut on edessä mitä voi olla.”

De unga fundera också på hurdan ansvar de själva har att sköta sina ärenden. De var nöjda med all hjälp de kunde få, men samtidigt uttryckte de en del osäkerhet om vad allt det innebär. Diskussionen bland de unga visade också att de var fundersamma och kanske lite oroliga för hur de i framtiden skulle klara sig självständigt då de inte mera får hjälp och stöd av personalen på Toli.

”Kaikki on tarjoilla mutta sitä että osaako ite ?”

Personalen

Personalen reflekterade över växelverkan med de unga. Personalen ansåg att skillnaden mellan grupperna berodde på att vissa i svenska gruppen inte är närvarande då dylika frågor diskuteras under morgonmötet. De ansåg att valet att inte vara närvarande är ungdomarnas eget beslut.

”Det beror säkert på att det är flera av svenska gruppen inte hinner hit med bussen före palavern är över.”

Personalen upplevde att de unga får all information och hjälp de behöver, men att de unga har svårt att ta emot muntlig information och minnas allt. Personalen ansåg att de själva skulle ha behov av bättre samarbete myndigheter emellan. De önskade främst få mera information om den unga då han/hon börjar på verkstaden, och uppgifter om vilka hjälpformer den unga redan provat på samt vad som fungerat/inte fungerat.

”Jag tycker att dom får jätte bra information jag igen. Allt vad som gäller dem så nog är alla och förklarar. Men sen är det ju fast i vad klarar man av att ta emot och vad kommer man ihåg efteråt. Det har vi ju märkt många gånger att man har berättat och förklarat att här är det och det. Och en 15min efteråt så är allt borta. Det är ju deras upplevelser de kan ju inte rå för det.”

”Liksom ibland så kommer dem hit, man har ingen bakgrund att varför beter den där personen sig så här att har den läs-och skrivsvårigheter,[] . Och sådana bakgrunder tycker jag att lite information borde man få.”

Ledningen och samarbetspartnerna

Ledningen och samarbetspartnerna reflekterade över personalens önskan om mera uppgifter gällande den unga. De ansåg att det inte alltid är motiverat att personalen har kännedom om den ungas bakgrund. Det är bättre att personalen skapar sig en egen bild och att den unga själv får berätta om sin bakgrund och på så sätt bygga upp förtroendet.

”Att du får bästa förtroendet och bästa kontakten av ungdomen när den kommer själv med de här svåra sakerna som den har.”

Ledningen och samarbetspartnerna diskuterade också om samarbete med andra myndigheter. De poängterade även påföljder som uppstått i kommunerna då olika myndigheter har utvecklat sina tjänster så att personlig kundbetjäning har minskat. Ledningen och samarbetspartnerna förstår de ungas behov av personlig kontakt med myndigheter och har därför varit tvungna att bistå med handledning då personlig service inte erbjuds

dits. Ungdomsgarantin anses vara byråkratisk och orättvis mot de unga i de fall de måste vänta tre månader före en plats på verkstaden är möjlig.

”Dom (unga) behöver att den där människan sitter bredvid och förklarar annars så säger dom jo jojojo i telefon och sen int vet jag vad jag skall göra, panik!”

”Jag tycker att det är så frustrerande att varför måst vi vänta bara för att det finns den där tre månaders gränsen. Så vi måst vänta de där tre månaderna innan vi kan börja göra någonting. Tre månader är mycket!”

Ledningen och samarbetspartnerna tog även ställning till de ungas åsikter om möjlighet att påverka verksamheten och de ansåg att skillnaderna mellan grupperna berodde på handledarna. Det var bra att ungdomarna tog upp problemet och personalen hade nu möjlighet att se över arbetsätten. Ledningen reflekterade även över sitt arbete med de unga. Samarbetet med de unga gäller främst aktiveringsplanen och den uppgörs alltid tillsammans. De antog att de unga var nervösa då det gällde samarbetet med myndigheterna och detta påverkade de ungas deltagande. Ledningen och samarbetspartnerna ansåg ändå att de unga deltar mera än vad de unga själva anser.

”Jag tänkte just att alla aktiveringsplaner görs tillsammans med dom och man frågar alltid deras åsikt att vad har dom för tankar, vad har dom för idéer själva. Så där e dom ju alltid med. Det kan aldrig göras en aktiveringsplan utan en klient.”

6 DISKUSSION

I detta kapitel sammanställs de centrala resultaten för studien. Därefter görs en kritisk granskning över studien och kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

6.1 Resultatdiskussion

Syftet med studien var att synliggöra hur de unga för tillfället upplever ungdomsverk-
staden i Raseborg, och hur de önskar att verksamheten skulle utvecklas. Avsikten var att
föra fram de ungas röst och erbjuda dem en möjlighet att delta i utvecklandet av verk-
samheten. Dessutom var syftet att finna konkreta utvecklingsförslag som skulle mot-
svara de ungas behov på bästa möjliga sätt.

I studien framgår det att de unga på ungdomsverkstaden i huvudsak var nöjda med servicen. Ur de ungas utvecklingsidéer och förslag framgick hurudan service de unga anser gynnar dem bäst. Vid utvecklande av verksamheten är det viktigt att komma ihåg att redan ett litet problem kan avsevärt försämra brukarnas syn på servicen.

De unga som deltog i studien upplevde ungdomsverkstaden som en viktig del i sitt liv. De unga upplevde det viktigt att komma bort hemifrån och göra någonting nyttigt, dessutom skapade verkstaden rutiner i de ungas vardag, ”roligare här än att vara hemma och göra ingenting”. Ungdomarna ansåg att ungdomsverkstaden stöder dem på många delområden; i vardagsrutiner, socialt deltagande samt i ekonomiska frågor. Detta motsvarar verkstadens officiella mål vilka är att ge individuellt stöd, stärka de sociala färdigheterna och livskontrollen (Undervisningsministeriet 2005:35). Seppäs pro gradu forskning (2013) stöder observationen av att de unga känner en förbättring i livskontrollen. Motsvarande resultat har även uppkommit i Perunkangas (2010) studie.

En slutsats man kan dra av studien är att verksamheten på ungdomsverkstaden som sådan är otillräcklig. Det finns ett behov att se över verksamheten och utveckla den att motsvara de ungas behov bättre. Fastän verkstaden upplevdes som positiv, fick aktiviteterna på verkstaden kritik. Några av de unga upplevde arbetet på verkstaden som meningslöst t.ex. ”målandet av väggen”. Motsvarande resultat framkommer i Kari Nyssöläs och Sasu Pajalas studie (1999) där de unga upplevde sysselsättningen som ensidig och meningslös. De unga hade flera reflektioner kring verksamheten och utvecklingsmöjligheterna. I intervjuerna med de unga framkom konkreta förslag på hur servicen kunde utvecklas till att bättre motsvara de ungas behov. Förslagen var följande; 1. Lika regler för alla, 2. Läsordning, 3. Möjligheten att påverka beslut som görs gällande verksamheten, 4. Möjlighet att besöka arbetsplatser och skolor, 5. Inga kortspel, 6. Skapande verksamhetsformer, t.ex. musik, 7. Kurser, t.ex. språkkurser.

De ungas förslag är enhetliga med de officiella målen för ungdomsverkstäder. Målen är att erbjuda unga möjligheter att bekanta sig med arbetslivet, hitta en lämplig studieplats samt att skaffa arbetslivserfarenhet. Ungdomsverkstäderna har även som mål att stöda den unga till sysselsättning och framtidsplanering samt att förbättra den ungas funktionsförmåga.(ANM 2013) Man önskar att verkstäderna på så sätt skall bidra till en ny

integration i samhället. I socialpedagogiken anser man att alla har en plats i samhället och att verkstäderna hjälper till att finna denna plats. (Madsen 2001, Hämmäläinen 2008)

Komonen (2008:172) anser att det i verkstadsverksamhetens uppgifter ingår integrering i samhället, socialisation i arbetslivet samt allmän utbildning och handledning. I dessa uppgifter finns som inskrivet mål att få de unga att bli integrerade i samhället, eller åtminstone närma sig det. Men hur och på vilka sätt detta skall ske får olika tolkningar. Även om de allmänna målsättningarna ser lika ut varierar innehållet i verksamheten på ungdomsverkstäderna stort. Hämmäläinen (2000:12) anser att unga med risk för utslagning behöver meningsfulla aktiviteter som stöder deras självständighet och utveckling till ansvarsfulla medborgare för att därmed främja deras integration i samhället. Malmberg-Heimonen & Julkunen (2005, Se Tuppurainen 2009:55) är i sin forskning inne på samma linje att de arbetspolitiska åtgärderna som de unga deltar i, borde vara en del av de ungas framtidsplaner.

I intervjuerna med de unga kom fram att några av de unga, av olika orsaker inte deltog i verksamheten. Människor som befinner sig i olika livssituationer, till exempel verkstadsunga måste uppmärksammas enligt sina behov så att delaktigheten förverkligas och stärks. (Pietikäinen 2007:178) Verkstädernas uppgift anses vara att skapa möjligheter till delaktighet i samhället för de unga som är i risk för utslagning eller redan utslagna unga. Denna definition innehåller tanken att de unga som deltar i ungdomsverkstäderna behöver stöd och handledning för sin delaktighet då deras nuvarande delaktighet i samhället anses vara otillräcklig. Om kriteriet för utslagning är utebliven examen och arbetsplats kan denna studies unga definieras som utslagna. Då man däremot ser på utslagning ur de ungas synvinkel eller genom deras delaktighet i verkstadsverksamheten, kan de unga anses vara mera integrerade än utslagna.

Man kan inte påvisa när en individ är tillräckligt delaktig men man kan jämföra resultaten med samhällets uppfattning om delaktighet. Nivala & Ryyänen (2013:26) lyfter fram i sin artikel att individen är delaktig då han/hon är en del av gemenskapen, fungerar som en del av gemenskapen och upplever sig vara en del av den. Delaktighet är aktivt deltagande i gemenskapen och samhället vilket anses vara viktig för människors välbefinnande. Samhället strävar till att förbättra delaktigheten med lagar och förord-

ningar och detta leder till åtgärder allt från förebyggande till rehabiliterande, sålunda finns det alltid olika grader av delaktighet. Det är alltid möjligt att jämföra delaktighet, någon är alltid mer delaktig än någon annan. (Nivala & Ryyänen 2013)

En annan slutsats man kan dra av studien är att namnet ungdomsverkstad inte är ett passande namn för beskrivandet av verksamheten. Det är av stor betydelse vilka begrepp man använder gällande verkstadsverksamhet för unga. Olika begrepp framkallar särskilda egenskaper, rättigheter och skyldigheter samt mål för verksamheten. Verksamheten i Raseborg använder sig av namnet Ungdomsverkstad. I gruppintervjuerna uppkom däremot att verksamheten på ungdomsverkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte.

”För det enda som finns på ungdomsverkstaden är arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte. Att på många andra ställen så går dom på ungdomsverkstaden på arbetsprövning men här har vi bara det där rehabiliterande.”

Detta ställer vissa förväntningar på verksamhetens innehåll och resultat som borde uppnås. Namnet man använder kan då bidra till att målet med verksamheten inte är klart för alla. Vid utvecklandet av verksamheten borde man fundera på om ett mera passande namn skulle vara Startverkstad vilket används då fokusen är riktad på att stöda de ungas sociala kompetenser och stöda deras livshantering. Startverksamheten skapar färdigheter för den unga att kunna fortsätta till arbetsinriktad verkstadsverksamhet (Undervisningsministeriet 2004:20).

Verksamheten och verksamhetsformerna diskuteras även med personalen, ledarna och samarbetspartnerna. I gruppintervjuerna med personalen, ledarna och samarbetspartnerna reflekterades kring behovet av att utveckla verksamheten för att bättre motsvara ungdomsverkstadens varierande klientel. I intervjun med personalen framgick det, att många av de unga på verkstaden mådde psykiskt dåligt och personalen var bekymrad över detta eftersom de upplevde att de saknade verktyg att hjälpa dem. De intervjuade ungas bakgrund motsvarar målgrupperna i Katja Komonens (2007) forskning om verkstadsunga. Målgruppen är heterogen och består av unga som påbörjat sin yrkesutbildning och avbrutit studierna p.g.a. inlärningssvårigheter och brist på motivation. Till gruppen hör även de som redan tidigare påbörjat studier och avbrutit dem. En del har

även behov av stöd med sin livskontroll. Pietikäinen (2007:177) beskriver hur klientelet på ungdomsverkstäderna i allt högre grad blivit utmanande och komplexa.

Personalen, ledarna och samarbetspartnerna diskuterades även för- och nackdelar med den heterogena gruppen. Minna Suutari (2002) presenterar i sin forskning betydelsen av ett socialt nätverk för unga i risk för utslagning. Undersökningen påvisar en tvåfaldig kamp i de ungas sociala relationer, kampen mellan positiva och negativa effekter. Det är viktigt att ha vänner, men det är möjligt att felaktiga vänskapsförhållanden kan lättare leda den unga mot en större risk för utslagning. (Suutari 2002:114-118)

Ställer man personalens och ledarnas tankar om den heterogena gruppen i en större referensram handlar det om inklusion. Søren Langager (2013) för fram att inklusion kan ses från två olika perspektiv. De unga med svårigheter skall lära sig att anpassa sig till det ”normala” eller så skall de ”normala” anpassa sig till de unga med svårigheter och då blir de skyldiga att erbjuda utrymme, tolerans, förståelse.m.m. Langager poängterar dock att svaret ligger någonstans däremellan. Enligt honom är det viktigt att begrunda detta med inklusion eftersom skolor och andra socialpedagogiska institutioner - i detta fall verkstäder - måste i framtiden välja någondera inriktningen. I framtiden är det viktigt att avgöra vilken vision som ”är värd att strida för” när det kommer till inklusiva skolor och sociala institutioner.

Slutsaten är att arbetsverkstäderna behöver utveckla sin verksamhet eftersom antalet unga i behov av verksamheten har vuxit och till verkstäderna kommer allt fler unga i olika livssituationer och med mångfacetterade problem. Samtidigt som steget till skola/arbete är för stort för många av de unga. Denna förändring i klientelet är betydande och därför bör verkstäderna noggrannare profilera till vilken målgrupp arbetsverkstadens verksamhet hör. Studien påvisar avslutningsvis att Ungdomsverkstaden i Raseborg kunde utveckla verksamheten i två riktningar. En inriktning skulle vara en verksamhet som bättre motsvarar de ungas mentala hälsa och en annan skulle vara att sporra de unga till arbetsprövning. Vid utvecklandet av servicen blir det även viktigt att personalens kunnande motsvarar den service man erbjuder. Såvida ungdomsverkstaden har för avsikt att anta fler unga med komplicerade problem är det viktigt att verkstaden

erbjuder professionell och erfaren personal med kunskande rörande missbruks- och mentala problem.

6.2 Kritisk granskning

Studien gav värdefull information och konkreta förslag som stöd för utvecklandet av verksamheten på Raseborgs ungdomsverkstad. Ungas delaktighet stärktes eftersom de deltog i utvecklingsarbetet och deras åsikter och önskemål hördes. Då organisationens ledning deltog i studien och resultaten delgavs både dem och beslutsfattarna i kommunen underlättar det verksamhetens eventuella utveckling. Utvärderaren är inte den som skall framkalla en förändring utan han/hon ger fältarbetarna och ledningen förslag och råd för att de skall kunna utnyttja klienternas respons.

Bikva-modellen bidrog till att studien blev rik på information. Jag upplevde att modellen gav mervärde för studien då den utgick från brukarnas erfarenheter samt även innehåller reflektioner från personal och ledningen. Studien fick då en bredare syn. Personalen upplevde att deltagandet var givande eftersom de sällan har möjlighet att i grupp diskutera verksamheten.

Studiens syfte var inte att skapa generaliserad information, utan syftet var att synliggöra de ungas erfarenheter av ungdomsverkstaden i Raseborg och dessutom få fram möjliga utvecklingsbehov. För att få fram de ungas åsikter, inbjöds verkstadens alla unga till gruppintervjun. Gruppintervjun ordnades i samband med idrottsdagen då de flesta unga deltar. Nio av sjutton unga deltog vid två gruppintervjutillfällen. Urvalet representerar därför nödvändigtvis inte hela populationen. Forskningsresultatet skulle ha varit tillförlitligare ifall fler unga skulle ha deltagit. Urvalet av populationen är svår att fastställa då de unga kommer från olika livssituationer och orsakerna till behovet av servicen är varierande. Jag upplever att studiens trovärdighet stärktes då jag inte från tidigare var bekant med informanterna. Jag strävade till att göra intervjutillfällena trevliga och naturliga. Vid gruppintervjutillfällena med de unga var vissa av de unga mera pratsamma än andra och därför kom inte allas åsikter nödvändigtvis fram. Jag försökte därför uppmuntra de mer tystlåtna unga att delta i diskussionerna. Det finns därför skäl att reflek-

tera över, ifall man med de mer tystlåtna unga borde ha genomfört individuella intervjuer. Under studien var detta inte möjligt p.g.a. Bikvans tidtabell. Å andra sidan framförde de unga kanske modigare sina åsikter, då de hade möjlighet att få de övrigas stöd. Om jag i framtiden skulle göra en motsvarande studie, skulle jag erbjuda de unga möjligheten att välja mellan gruppintervju och individuell intervju.

Jag strävade till att bearbeta materialet objektivt. Det är dock klart att bearbetarens personlighet och värdegrunder kan inverka på hurdana val han/hon gör gällande materialet. Studiens tillförlitlighet kan bedömas ur olika synvinklar. Jag har i min studie beskrivit klart och ärligt de olika skedena i arbetet, vad jag har gjort, när och med vilka metoder. Dessutom har jag motiverat mina val. I studien kan man åtskilja informanternas åsikter, teorier i studien samt mina egna tolkningar.

Studiens tillförlitlighet är även synlig i de direkta citaten, genom vilka läsaren kan få inblick i informanternas åsikter. Eftersom utvärderingsplatsen tillkännages i studien upplever jag deltagarnas anonymitet som särskilt viktig. I resultatredovisningen framförs citaten på de båda inhemska språken. Jag har inte heller i min resultatredovisning närmare kodat informanterna utan endast benämnt dem som ”ung”, ”personal”, ”ledare och samarbetspartner” så att citaten inte kan förknippas med någon särskilt informant. Detta beslut tog jag för att trygga informanternas anonymitet.

Jag upplevde innehållsanalysen som en bra analysmetod för att få fram det viktigaste ur materialet. Analysmetodens utmaning låg i Bikvas tillämpning eftersom metoden krävde att materialet snabbt måste analyseras inför följande gruppintervju. Materialet växte efter varje intervjutillfälle och krävde därför en sammanfattning varje gång. Vid analysen var det bra att jobba med ett arbetspar, eftersom vi kunde reflektera tillsammans över materialet.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att vägen från forskningsplanen till det slutförda masterarbetet har varit utmanande. Då jag använde Bikva-modellen i studien stötte jag på oväntade utmaningar vilka kom fram under masterarbetsprocessen. Eftersom Bikva-modellen är brukarstyrd och studiens syfte var att synliggöra de ungas synpunkter på verkstaden, upptäckte jag först under processen att materialet från de ungas gruppinter-

vjuer måste styra studiens riktning. Därmed har forskningsfrågorna uteblivit, och den teoretiska referensramen har förändrats från den i forskningsplanen. Jag har därmed fått lära mig att masterarbetets process är levande och kräver att forskningsplanen är flexibel och anpassningsbar.

6.3 Arbetslivsrelevans och förslag till fortsatt forskning

Studien var ett beställningsarbete för FSKC. Beställaren har använt resultaten vid utvecklandet av verksamheten på ungdomsverkstaden i Raseborg. Bikva-processen i studien bidrog även till att de ungas synpunkter blev hörda på organisationens alla nivåer. En av de centrala tankarna i Bikva- modellen är att föra fram deltagarnas förslag och på så sätt skapa en förändring. Resultaten av Bikvan delgavs alla deltagare i dess femte fas. Resultaten av Bikvan som användes i studien har även utkommit som rapport FSKC Arbetspapper 3/2015 ”På spaning efter självförtroende som flytt- personalen och unga på ungdomsverkstäder” av Raija Koskinen och Annika Puustinen. Resultat av studien har sålunda redan delgetts i en bredare skala.

Åtskilliga forskningar, rapporter och utvärderingar har gjorts om utslagna unga och ungdomsverkstäder. Under forskningsprocessen lade jag märke till att forskningar ofta saknar uppföljning. Jag upplever att det är viktigt att bidra med uppföljning till redan existerande forskning och inte alltid ”uppfinna hjulet på nytt”. Verksamheten i Raseborg har målmedvetet utvecklats och en del som lyfts fram under processen har kunnat förverkligas inom verksamheten. I fortsättningen kunde det vara av intresse att fortsätta stöda utvecklingsarbetet i Raseborg. En Bikva-process är tidskrävande. I framtiden kunde man använda sig av en annan utvärderingsmetod vid utvecklandet av verksamheten. I Bikvans femte fas då deltagarna fick utvärdera processen framkom ett förslag om att göra en uppföljning till Bikvan, men där observation skulle användas som metod.

KÄLLOR

- Aho, Simo. 2008, Työttömyyden pitkän aikavälin dynamiikka ja työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kohdistaminen, *Työpoliittinen aikakauskirja*, 4/2008, s. 21-34.
- Ala-Kauhaluoma, Mika. 2005, Keppiä ja porkkanaa. Voidaanko aktivoinnilla vaikuttaa työttömien työllistymiseen ja hyvinvointiin? *Yhteiskuntapolitiikka*, 70 (2005):1, s. 42-53.
- Arbets- och näringsministeriet (ANM). 2013, *Ungdomsgaranti, Ungdomsverkstäder*, Tillgänglig: http://www.ungdomsgaranti.fi/sv/ungdoms_garanti/nagot_annat/verk_staden_ger_en_nagot_att_gora Hämtad 27.9.2013.
- Arbets- och näringsministeriet (ANM). 2015, *Ungdomsgaranti. Hur fungerar utbildningsgarantin?* Tillgänglig: http://www.ungdomsgaranti.fi/sv/ungdoms_garanti/utbildning/utbildning_lonar_sig_alltid Hämtad 21.1.2015
- Björkenheim Johanna, Montonen Mia, Söderström Eivor & Österlund- Holmqvist Eivor. 2013, *Projektrapport DelSam I – Delaktighet i samhället 2012-2013. Om stöd till ungdomar på väg in i arbetslivet*, FSKC Rapporter 1/2013. Helsingfors: Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området. 56 s. Tillgänglig: <http://www.ula.fi/assets/Public-files/Rapporter/DelSam-1-30.09.2013-FINAL.pdf> Hämtad 4.4.2014
- Dahler-Larsen, Peter & Krogstrup, Hanne Kathrine. 2009, *Nye Veje i Evaluering*, 4 uppl., Academica, 154 s.
- Ekström, Benjamin. 2015, *Information om ungdomsenheten i Raseborg* [e-post.] 22.4.2015
- Eriksson, Lisbeth & Markström, Ann-Marie. 2000, *Den svårfångade socialpedagogiken*, Lund: Studentlitteratur, 236 s.
- Eskola, Jari. 2010, Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. I: Aaltola, Juhani & Valli, Raine. 2010, *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, Jyväskylä: PS-kustannus, s.179-203.
- Eurooppa 2020 – strategia*. Suomen kansallinen ohjelma, Kevät 2013. Valtionvarainministeriö. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2013_finland_fi.pdf Hämtad 14.7.2015
- Eurostat*. Your key to European statistics, European Commission. Tillgänglig: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home> Hämtad 15.4.2015

- Forskningssetiska delegationen. 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*, Tillgänglig: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Hämtad 5.11.2013
- Helne, Tuula. 2002, *Syrjäytymisen yhteiskunta*, Saarijärvi: Stakes, 238 s.
- Helve, Helena. 2011, Nuorisopolitiikka koulutuksen nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen kolmiossa. I: Paakkunainen, Kari & Suurpää, Leena. 2011. *Nuorten poliittinen ohjaus- strategista johtamista, kentän kasvavaa yhteistyötä vai latistuvaa osallistumista?* Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, s.113-116.
- Helve, Helena. 2012, *Valmistu töihin - Mihin? Nuoret matkalla koulutuksesta työelämään*, Nuorisofoorumi 2012, Helsinki: Taloudellinen tiedotustoimisto TAT, 78 s.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena. 2001, *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*, Helsinki: Yliopistopaino, 213 s.
- Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko, Sajavaara Paula. 2013, *Tutki ja kirjoita*, 18 uppl., Helsinki: Tammi, 464 s.
- Horelli Liisa, Haikkola Lotta, Sotkasiira Tiina. 2007, Osallistuminen nuorisotyön lähestymistapana. I: Hoikkala, Tommi & Sell, Anna. 2007, *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*, Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, s. 217-242.
- Hämäläinen, Juha. 1999, *Johdatus sosiaalipedagogiikkaan*, Kuopio: Kuopion yliopisto, 104 s.
- Hämäläinen, Juha. 2000, *Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Teoreettisen viitekehyksen perusteiden hahmottelua*, 2 uppl., Kuopio: Snellman-instituutti, 88 s.
- Hämäläinen, Juha. 2008, Nuorten osallisuus. I: *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2008*, Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, s. 3-34.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena. 1997, *Sosiaalipedagogiikka*, Porvoo: WSOY, 254 s.
- Hämäläinen, Ulla & Tuomala, Juha. 2013, *Faktaa nuorisotyöttömyydestä*. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Tillgänglig: http://www.vatt.fi/file/policybrief/vatt_policybrief_22013.pdf Hämtad 5.4.2014
- Hänninen Kaija, Julkunen Ilse, Hirsikoski Riitta, Högnabba Stina, Paananen Ilkka, Romo Henna, Thomasén Tarya. 2007, *Asiakkaat oppimisen käynnistäjinä. Raportti BIKVA-arviointimenetelmän oppimisen kehistä*, Helsinki: Stakes, 52 s.
- Högnabba, Stina. 2008, *Muuttaako asiakkaan puhe työkäytäntöjä. Tutkimus Bikva-arviointimenetelmän vaikutuksista*, Helsinki: Stakes, 59 s.

- Kapanen, Anna. 2014, *Onnistumisia nuorten palveluketjun kehittämisessä*. Valtakunnalliset ehkäisevän työn päivät, Lahti 25.9.2014. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. Tillgänglig: http://phekaisevatyo.pbworks.com/w/file/attach/85773271/4B_4_Kapanen.pdf Hämtad 20.1.2015
- Karjalainen, Vappu. 2011, Aktiivisen sosiaalipolitiikan ristiriitainen tehtävä. I: Palola Elina & Karjalainen Vappu. 2011, *Sosiaalipolitiikka- Hukassa vai uuden jäljillä?* Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, s. 227-248.
- Karjalainen, Vappu & Hannikainen-Ingman, Katri. 2012, Sosiaalityön nuoret toimeentulotuen asiakkaat kuntoutuksellisesti syrjässä, *Kuntoutus*, 4/2012, s. 47-53.
- Karjalainen, Vappu & Keskitalo, Elsa. 2013, *Kaikki työuralle! Työttömien aktivointipolitiikka Suomessa*, Tampere: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 224 s.
- Keskitalo, Elsa. 2012, Pitkäaikaistyöttömien työhön aktivointi ja kuntouttaminen kuntien tehtäväksi, *Kuntoutus*, 4/2012, s. 61-70.
- Kiilakoski, Tomi. 2007, Lapset ja nuoret kuntalaisina. I: Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi. 2007, *Lasten ja nuorten kunta*. 2 uppl., Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, s. 8-23.
- Komonen, Katja. 2007a, *Puhuttu paikka Nuorten työpajatoiminnan rakentuminen työpajakerronnassa*, Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu, 235 s.
- Komonen, Katja. 2007b, Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona. I: Hoikkala, Tommi & Sell, Anna. 2007, *Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet*, Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, s.429-445.
- Komonen, Katja. 2008, Nuorten työpajat kasvatuksellisina instituutioina. *Janus*, vol.16 (2) 2008, s.167-174.
- Komonen, Katja. 2010, Arbetsverkstäder som metod inom ungdomsarbete. I: Hoikkala, Tommi & Sell, Anna. 2010, *Ungdomsarbete är nödvändigt. Teoretisk underbyggnad, metodernas begränsningar och möjligheter*, Helsingfors: Nätverket för ungdomsforskning/ Ungdomsforskningssällskapet, s.134-147.
- Komonen, Katja. 2012, Paha pudokas? Koulutuksellisen syrjäytymisen tarkastelu yhteiskunnallisessa keskustelussa, *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 14 (2), s.30-39.
- Komonen, Katja. 2013, Mistä syrjäytymisessä on kysymys? Syrjäytyminen käsitteenä ja puheena. I: Ronkainen, Jussi & Punamäki, Marika. 2013, *Nuorten syrjäytyminen Itä-suomessa*, Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu, s.15-34.
- Krogstrup, Hanne Kathrine. 2004, *Asiakaslähtöinen arviointi Bikva-malli*, Helsinki: Stakes, 35 s.

- Laakso, Kirsti. 1999, *Nuorten pajat ja pajojen nuoret- Nuorten työpajatoiminta arvioinnin kohteena*, Jyväskylän opetussosiaalikeskuksen julkaisusarja, 1/1999.
- Lag om arbetsmarknadsstöd. 1542/1993, Finlex, Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1993/19931542> Hämtad 11.1.2014
- Lag om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. 2.3.2001/189, Finlex, Tillgänglig: [https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2001/20010189?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Arbetsmarknadsst%C3%B6d](https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2001/20010189?search[type]=pika&search[pika]=Arbetsmarknadsst%C3%B6d) Hämtad 11.1.2014
- Langager, Søren. 2013, Social pedagogy and inclusion paradoxes- alterations in conception of normality, normalisation policy and the privileges of diagnosis. I: Eriksson Lisbeth & Winman Thomas. 2013, *Learning to Fly. Social pedagogy in a contemporary society*, Göteborg: Daidalos, s.31-46.
- Lämsä, Anna-Liisa. 2009, *Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa*, Oulu: Oulun yliopisto, 265 s.
- Madsen, Bent. 2001, *Socialpedagogik*, Lund: Studentlitteratur, 244 s.
- Madsen, Bent. 2011, *Socialpedagogik. Integration och inklusion i det moderna samhället*, Lund: Studentlitteratur, 299 s.
- Murto, Pentti & Lehtinen, Juha-Matti. 1999, Yhteinen koulu kaikille - utopiaa vai realismia? Opettajankoulutuksen kehittäminen. I: Kuorelahti, Matti & Viitanen, Reijo. 1999, *Holtittomasta hortoilusta hallittuun harhailuun – nuorten syrjäytymisen riskit ja selviytymiskeinot*, Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto, s.109-116.
- Myrskylä, Pekka. 2012, Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? *Elinkeinoelämän Valtuuskunta*, No. 19 1.2.2012, 20 s.
- Nivala, Elina. 2007, Sosiaalipedagogiikka nuorten yhteiskunnallisen kasvun tukena. I: *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2007*, Kupio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, s.77-108.
- Nivala, Elina & Ryytänen, Sanna. 2013, Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. I: *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 2013*. Pori: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, s. 9-41.
- Notkola Veijo, Pitkänen Sari, Tuusa Matti, Ala-Kauhaluoma Mika, Harkko Jaakko, Korkeamäki Johanna, Lehtikoinen Tuula, Lehtoranta Pirjo, Puumalainen Jouni. 2013, *Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia?* Eduskunnan Tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013, 294 s.
- Nyyssölä, Kari & Pajala, Sasu. 1999, *Nuorten työura- koulutuksesta työelämään siirtyminen ja huono-osaisuus*, Helsinki: Gaudeamus, 163 s.

- Paju, Petri. 2007, *Nuorten valtakunnallinen osallisuushanke*, Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 34 s.
- Palola Elina, Hannikainen-Ingman Katri, Karjalainen Vappu. 2012a, *Nuoret koulutuspudokkaat sosiaalityön asiakkaina - Tapaustutkimus Helsingistä*. Tampere: Yliopistonpaino Oy, 76 s.
- Palola, Elina. Hannikainen-Ingman, Katri. Karjalainen, Vappu. 2012b, Nuorten syrjäytymistä on tutkittava pintaa syvemmin, *Yhteiskuntapolitiikka*, 77 (2012):3, s. 310-315.
- Pekkala, Terho. 2010, *Grunderna i arbetsträning och individuell träning*, Valtakunnallinen työpajayhdistys ry, 60 s.
- Perunkangas, Michel. 2010, "No, se on jotenkin niin kaukane asia tai sillee" *Työpaja-toiminta, nuoret ja osallisuus*. Valtakunnallinen työpajayhdistys, Onnistuvat opit II, 31 s.
- Pietikäinen, Reetta. 2007, *Palveluiden väliin putoamisesta yhtenäisiin palvelupolkuihin? Tutkimusinventari nuorten nivelvaiheen palveluja koskevista tutkimuksista*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 234 s.
- Reijonen, Mikko. 2011, *Yhteisellä asialla, asiakkaan kanssa- asiakaslähtöisen arvioinnin Bikva-menetelmä ja sen käyttö*, Ammatillinen lisensiaatintyö, Tampere: Tampereen yliopisto, Kasvatustieteen tiedekunta, 121 s.
- Robson, Colin. 2001, *Käytännön arvioinnin perusteet. Opas evaluation tekijöille ja tilaajille*, Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 222 s.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna. 2006, *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Tillgänglig: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> Hämtad 20.1.2014
- Seppä, Helena. 2013, *Työpaja nuorten kokemana. Etnografinen tapaustutkimus verkostomuotoisesta työpajatoiminnasta*. Pro gradu, Kokkolan yliopistokeskus, 100 s. Tillgänglig: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41257/URN_NBN_fi_jyu-201304251501.pdf?sequence=5 Hämtad 15.8.2014
- Sipilä, Noora. Kestilä, Laura & Martikainen, Pekka. 2011, Koulutuksen yhteys nuorten työttömyyteen. Mihin peruskoulututkinto riittää 2000-luvun alussa? *Yhteiskuntapolitiikka*, 76. 2:2011, s. 121-134.
- Siurala, Lasse. 2003, Nuorisotyöttömyys käsitteenä – eurooppalainen vertailua. I: Malmberg-Heimonen Ira, Siurala Lasse & Wrede-Jäntti Matilda. *Tulkintoja nuorisotyöttömyydestä*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, s. 11-24.
- SOTKANet. 2015, Tilasto- ja indikaattoripankki,. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tillgänglig: <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu> Hämtad 10.1.2015

- Suurpää, Leena. 2009, *Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietämisen politiikkaan*, Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, 74 s.
- Suutari, Minna. 2002, *Nuorten sosiaaliset verkostot palkkayön marginaalissa*, Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, 232 s.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). 2013, *Service*, Tillgänglig: https://www.tem.fi/sv/arbete/arbetsformedlingsstatistik/definitioner_tabeller_och_figurer/service Hämtad 20.8.2014
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) .2015, *Nuorten syrjäytyminen*. Tillgänglig: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointipolitiikka/elinolot-ja-hyvinvointi/syrjaytyminen-ja-osallisuus/nuorten-syrjaytyminen> Hämtad 20.3.2015
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2016, *Osallisuus*. Tillgänglig: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> Hämtad 2.2.2016
- Tuomi, Juoni & Sarajärvi, Anneli. 2009, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, Helsinki: Tammi, 182 s.
- Tuppurainen, Simo. 2009, *Muistio nuorten työelämä- asenteista ja – arvosta sekä toimenpiteistä nuorten työllisyyden edistämiseksi*. Helsinki: Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 97 s.
- Tägtström, Jenny. 2014, *Ungdomsverkstäder (Finland)*. Nordiska kunnskapsbank. Tillgänglig: <http://kunnskapsbanken.org/prosjekt/ungdomsverkst%C3%A4der-finland> Hämtad 27.6.2015
- Undervisnings- och kulturministeriet (UKM). 2013, *Genomförandet av ungdomsgarantin förutsätter nytt tänkande och förvaltningsövergripande samarbete*, Tillgänglig: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2013/04/nuorisotakuu_toimintaohjeistus.html?lang=sv Hämtad 9.4.2015
- Undervisningsministeriet. 2004, *Förslag av arbetsgruppen för ungdomsverkstäder: Permanentning av verkstadsverksamheten för unga*. Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2004:37. Tillgänglig: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_221_tr37.pdf?lang=fi Hämtad 27.7.2014
- Undervisningsministeriet. 2005, *Promemoria av arbetsgruppen för utveckling av övergången mellan grundläggande utbildning och utbildning på andra stadiet*. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:33. Tillgänglig: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2005/liitteet/opm_270_tr33.pdf?lang=fi Hämtad 27.7.2004
- Ungdomslagen 27.1.2006/72*, Finlex. Tillgänglig: [http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2006/20060072?search\[type\]=pika&search\[pika\]=27.1.2006%2F72](http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2006/20060072?search[type]=pika&search[pika]=27.1.2006%2F72) Hämtad 5.11.2013

Vesikansa, Sari. 2002, Demokratia kouluissa ja nuorisotyössä. I: Gretschel, Anu. 2002, *Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta*, Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen kuntaliitto, s.11-30

Wrede-Jäntti, Matilda. 2010, *Pengarna eller livet? En kvalitativ och longitudinell studie om långtidsarbetslösa unga i ett aktörsperspektiv*, Helsingfors: Institutet för hälsa och välfärd, 298 s.

BILAGA 1. STÖDFRÅGOR TILL GRUPPINTERVJUERNA MED DE UNGA

- Varför har du sökt dig till ungdomsverkstaden?
- Vad är ditt mål med verkstadstiden?
- Hurdana serviceformer använder du dig av?
- Vad är bra och vad kunde utvecklas?
- Hurdana mål upplever du att de olika serviceformerna har med tanke på dig?
- Vilka kontakter behöver du för att uppnå ditt mål?
- Upplever du att du får hjälp med att uppnå ditt mål?
- Hur upplever du att de olika serviceformerna du använder dig av samarbetar?
- Vad är bra och vad kunde utvecklas
- På vilket sätt upplever du att du får vara med och yttra dig i beslut som gäller dig?

BILAGA 2. EXEMPEL PÅ KONDENSERING AV MATERIAL

Meningsbärande enhet	Översättning	Kod
Nu är det helt bra att komma hit att få dygnsrytmen i skick.		Dygnsrytmen i skick
Det kan man ju säga, efter 10 år i skolan början man vara lite skoltrött på saken.		Skoltrötthet
No tällähän on tietysti, tai kivempi tällä kun olla tekemättä yhtään mitään kotona.	Nå nu är ju här, eller roligare här än att vara hemma och göra ingenting.	Bättre än hemma
No sama hommaa me kaikki täällä tekee. Ei hirvesti. Kerran viikossa on eriväriset seinät, siinähan se menee.	Samma gör vi alla här. Inte så mycket. En gång i veckan är väggen en annan färg, så går det väl.	Måla väggar
Mutta kyllä nää ohjaajat täällä näin oikeasti tukee ja auttaa tosi paljon ja kannustaa meitä tekemään asioita.	Men nog stöder de här handledarna oss på riktigt och hjälper oss och uppmuntrar oss göra saker.	Handledarna stöder

BILAGA 3. EXEMPEL PÅ ANALYSPROCESSEN

Kod	Teman
måla väggar	Verksamheten viktig- aktiviteterna väckte- tudelade känslor
laga mat	
bättre än hemma	
handledarna stöder	
sökt käppar från skogen	
bara ett jobb	Ekonomiska stödets betydelse
bra med till pengar	
sänkning av utkomststödet	
för pengarna är alla här	
lite tvång inte dåligt	
spela kort	Ungas önskan om rättvisa
vissa deltar inte	
fria regler	
vissa bara ”sluibar”	
få gör något	
dygnsrytmen i skick	Målen är varierande för de unga
hitta arbetsplats	
söka till skola	
skoltrött	
besöka arbets- studieplatser	
diskutera med handledaren	Personalen som en viktig resurs för de unga
här finns allt	
de hjälper en	
ingen har frågat mig	
gå till X och fråga hjälp	

BILAGA 4. ANSÖKAN OM FORSKNINGSLOV

Jag ansöker om forskningslov att få intervjua ungdomar på ungdomsverkstaden KOI och personal som arbetar med dessa ungdomar.

Jag studerar till högre yrkeshögskolexamen inom det sociala området vid yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors. I mitt masterarbete samarbetar jag med Det finlandsvenska kompetenscentret.

I mitt masterarbete utför jag en utvärdering av verksamheten på ungdomsverkstaden. Detta är en fortsättning på den utvärdering som gjordes på ungdomsverkstaden i november 2012- april 2013 i och med projektet DelSam 1. Syftet med mitt examensarbete är att kartlägga hur samarbete fungerar mellan olika serviceformer kring ungdomar som deltar i ungdomsverkstadens KOI verksamhet i Raseborg. Med detta syfte blir fokus förutom i verksamheten på verkstaden också på det som görs i samarbete med andra aktörer som är med i ungdomarnas liv.

Under hela processen följer jag god etisk praxis. Alla uppgifter är konfidentiella och materialet förstörs efter undersökningen.

Resultaten av utvärderingen sammanställer jag i en rapport som delas ut till alla deltagargrupper. Min undersökning blir klar under våren 2014. Beträffande eventuella frågor angående forskningen får ni gärna ta kontakta mig eller min handledare Åsa Rosengren.

Med vänliga hälsningar,

Annika Puustinen

Adress: xx

Kyrkslätt

tel. 050-xxxxxxx

annika.puustinen@arcada.fi

Åsa Rosengren

Programledare, överlärare

Arcada, Jan-Magnus Janssons plants 1

00560 Helsingfors

tel.

asa.rosengren@arcada.fi